

Univerzita Palackého v Olomouci
Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Barbora Kratochvílová

Migrace jako důsledek ekonomické krize ve
Venezuele

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Lucie Macková, M.A., Ph.D.

Olomouc 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Migrace jako důsledek ekonomické krize ve Venezuele vypracovala sama a veškeré zdroje, ze kterých jsem během psaní práce čerpala jsou uvedeny v seznamu literatury.

V Olomouci, dne

.....

Barbora Kratochvílová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce doktorce Lucii Mackové, M.A. za vlídný přístup, vstřícnou komunikaci, připomínky, rady a čas, který mi během práce věnovala.

Mé díky patří také Vaškovi Šindelářovi, který mě svým příběhem inspiroval ke zvolení tématu mé bakalářské práce.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Barbora KRATOCHVÍLOVÁ**
Osobní číslo: **R18392**
Adresa: **Mohelnická 1378, Uničov, 78391 Uničov 1, Česká republika**
Téma práce: **Migrace jako důsledek ekonomické krize ve Venezuele**
Téma práce anglicky: **Migration as a result of economic crisis in Venezuela**
Vedoucí práce: **Lucie Macková, M.A., Ph.D.**
Katedra rozvojových a environmentálních studií

Zásady pro vypracování:

Anotace

Současná venezuelská krize, která se odvíjí od stále narůstající hyperinflace, se projevuje v mnoha aspektech – od mezinárodní spolupráce, obchod, přes nemožnost venezuelských obyvatel nasytit sebe a své rodiny až po zhroutilí zdravotnictví a následnou migraci.

Tato bakalářská práce na úvod nastíní politiku Huga Cháveze a jeho následovníka Nicolase Madura, jejichž kroky zapříčinily současnou situaci ve Venezuele a bude sledovat i historický vývoj událostí. Práce se bude věnovat popisu dopadů krize jako takové, tzn. nedostatku potravin, základních potřeb, zdravotnické pomoci a ztrátou zaměstnání, se kterou se potýká většina obyvatel. V neposlední řadě bude diskutovat jeden z nejviditelnějších důsledků krize – migraci Venezuelanů.

Seznam doporučené literatury:

- FERNÁNDEZ-NINO, Julián Alfredo. Migration of Venezuelans to Colombia. *The Lancet* [online]. 2018, . 1 [cit. 2020-05-04]. Dostupné z: [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(18\)31828-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(18)31828-2/fulltext)
- DOOCY, Shannon; VERVERS, Mija; SPIEGEL, Paul; BEYRER, Christopher. The food security and nutrition crisis in Venezuela. *Social Science and Medicine* [online]. 2019, . 63-68 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://jhu.pure.elsevier.com/en/publications/the-food-security-and-nutrition-crisis-in-venezuela>.
- LATIN AMERICAS EVOLVING MIGRATION CRISIS: Venezuelans flee accelerating collapse [online]. DIIS? DANISH INSTITUTE FOR INTERNATIONAL STUDIES, 2019, . 1-4 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <http://dspace.uhemisferios.edu.ec:8080/jspui/bitstream/123456789/1064/1/Latin%20Americas%20evolving%20migration%20crisis-Castilla.pdf>
- TIDEY, Christopher. In Venezuela, prevalence of malnutrition among children grows as economic crisis deepens. In: *UNICEF: for every child* [online]. NEW YORK, 2018 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: https://www.unicef.org/infobycountry/media_102501.html
- Addressing the human rights and humanitarian crisis in Venezuela. *HUMAN RIGHTS WATCH* [online]. 2018 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2018/09/24/addressing-human-rights-and-humanitarian-crisis-venezuela>
- WATTS, Jonathan. Like doctors in a war?: inside Venezuela's healthcare crisis. *The Guardian* [online]. 2016 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/19/venezuela-crisis-hospitals-shortages-barcelona-caracas>
- Venezuelan migrants in Colombia: A neglected crisis. *MEDECINS SANS FRONTIERES* [online]. 2019 [cit. 2020-05-05]. Dostupné z: <https://www.doctorswithoutborders.org/what-we-do/news-stories/news/venezuelan-migrants-colombia-neglected-crisis>

Podpis vedoucího práce:

Datum:

Podpis vedoucího pracoviště:

Datum:

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává o politické a socioekonomické situaci ve Venezuele, která vyústila v masivní migraci venezuelských občanů. Práce se snaží nastínit politickou situaci ve Venezuele již od dob vlády Huga Cháveze, přes vládu Nicolase Madura až po současné politické dění. Hlavní cílem práce ovšem je představit migraci venezuelských obyvatel právě v návaznosti na ekonomickou a humanitární krizi z velké části způsobenou politikou státu. Hlavními aspekty již zmíněné krize ve Venezuele jsou vysoká inflace, chudoba, kolabující zdravotnictví, a především tedy migrace venezuelských občanů. Většina migrujících osob odchází do zemí jihoamerického regionu a oblasti Karibiku. Tato práce bude primárně řešit konkrétní migraci Venezuelanů do Kolumbie, Peru, Brazílie a oblasti Karibiku a Střední Ameriky a také důsledky samotné migrace.

Klíčová slova

migrace, ekonomická krize, humanitární krize, inflace, Hugo Chávez, Nicolas Maduro, Venezuela

Abstract

The Bachelor thesis deals with the political and socioeconomic situation in Venezuela which led to a massive migration of Venezuelan citizens. The work is trying to outline the general overview since the time of reign of Hugo Chávez, through the government of Nicolás Maduro to the current political events. The main aim of this paper is to present migration of Venezuelans in connection with economical and humanitarian crisis caused by the state policy. The main aspects of the crisis are high inflation, poverty, collapse of health care system and above all the migration of Venezuelan residents. Most of migrants go to states in South America and Caribbean subregion. This thesis, will mainly discuss the migration of Venezuelans to Colombia, Peru, Brazil and the subregion of Caribbean and Central America and its consequences.

Key word

migration, economic crisis, humanitarian crisis, inflation. Hugo Chávez, Nicolas Maduro, Venezuela

Seznam zkratek

ALBA	Bolívarský svaz pro lid naší Ameriky (Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América)
ARV	Antiretrovirální léčba (Antiretroviral therapy)
CIA	Central Intelligence Agency
CLAP	Comité Local de Abastecimiento y Produccion (Local Committees for Supply and Production)
CURP	Clave Única de Registro de Población (Unique Population Registry Code)
ELN	Ejército de Liberación Nacional (National Liberation Army)
EMRIP	Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples
ENCOVI	Encuesta Nacional de Condiciones de Vida
ENPOVE	Condiciones de Vida de la Población Venezuela
ETAH	Temporary Humanitarian Assistance Shelter
EU	Evropská unie (European Union)
FARC	Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Revolutionary Armed Forces of Colombia)
HDP	Hrubý domácí produkt
HIV	Human Immunodeficiency Virus
HRW	Human Rights Watch
IACHR	Inter-American Commission on the Human Rights
IDB	Inter-American Development Bank
IMF	Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund)
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci (International Organization for Migration)
MSF	Lékaři bez hranic (Médecins Sans Frontières/ Doctors Without Borders)

MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
OAS	Organizace amerických států (Organization of American States)
OHCHR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
OLP	Operace osvobození lidu (Operacion Liberación del Pueblo)
OPEC	Organizace zemí vyvážející ropu (Organization of the Petroleum Exporting Countries)
OSN	Organizace spojených národů
PAHO	Pan American Health Organization
PdVSA	Petróleos de Venezuela, S.A.
PTP	Povolení k dočasnému pobytu v Peru
R4V	Response for Venezuelans
RMRP	Regional Refugee and Migrants Response Plan
SENAFRONT	El Servicio Nacional de Fronteras (Unique Population Registry Code)
UNHCR	Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Dětský fond Organizace spojených národů (United Nations Children's Fund)
UNODC	United Nations Office on Drugs and Crime
USA	Spojené státy americké (United States of America)
USAID	U.S. Agency for International Development
USD	U.S. Dollar
USUN	United States Mission to the United Nations
WB	Světová banka (World Bank)
WHO	Světová zdravotnická organizace (World Health Organization)

Seznam obrázků

Obrázek 1 Geografické vymezení Venezuely	20
Obrázek 2 Světová míra inflace v roce 2020	32
Obrázek 3 Znázornění růstu HDP ve světě za rok 2019.....	32

Seznam grafů

Graf 1 Znázornění míry inflace ve Venezuele mezi lety 1980 až 2020.....	31
Graf 2 Denní příjem bílkovin na osobu mezi lety 2000 až 2017 ve Venezuele (g/obyv./den)	34
Graf 3 Počet osob trpících podvýživou mezi lety 2000 až 2019 ve Venezuele	35
Graf 4 Vývoj migrace z Venezuely od nástupu Nicoláse Madura do úřadu prezidenta	37
Graf 5 Migrace Venezuelanů do Kolumbie během roku 2019	39
Graf 6 Graficky znázorněné způsoby zacházení s Venezuelany v oblasti Střední Ameriky a Karibiku.....	54

Seznam tabulek

Tabulka 1 Porovnání celkového množství Venezuelanů v jednotlivých státech v roce 2020.....	51
--	----

Obsah

Úvod	12
Cíle a metody práce	14
1. Migrace	15
1.1. Definice migrace	15
1.2. Druhy a příčiny migrace	15
1.3. Ekonomické teorie migrace	16
1.3.1. Push a pull faktory	16
1.3.2. Neoklasická ekonomie migrace	18
1.3.3. Nová ekonomie migrace	19
2. Venezuela	20
2.1. Polická situace ve Venezuele	22
2.1.1. Osobnost Huga Cháveze a jeho cesta k moci.....	22
2.1.2. Volební období Huga Cháveze	23
2.1.3. Vláda Nicoláse Madura a současná politická situace	25
2.2. Socioekonomická situace ve Venezuele.....	29
2.2.1. Hospodářství	29
2.2.2. Inflace.....	30
2.2.3. Humanitární krize.....	33
2.2.4. Zdravotnictví	35
3. Migrace venezuelských obyvatel	37
3.1. Migrace do Kolumbie.....	38
3.2. Migrace do Peru	40
3.3. Migrace do Brazílie	43
3.4. Migrace do Karibiku a oblastí Střední Ameriky	46
3.4.1. Karibské oblasti.....	46
3.4.2. Oblast Střední Ameriky a Mexika.....	48
4. Důsledky migrace	51
4.1. Zdravotní péče	52
4.2. Organizovaný zločin.....	53
Závěr	57

Úvod

Venezuela v minulém století představovala jednu z nejbohatších a politicky nejstabilnějších zemí Jižní Ameriky. Situace v zemi se ovšem změnila v okamžiku, kdy došlo k propadu cen ropy ve světě a změně na politické úrovni. Vysoká korupce, špatná rozhodnutí v oblasti hospodářství a přehlížení ekonomických potíží během volebního období prezidenta Huga Cháveze a jeho nástupce Nicoláse Madura přivedly Venezuelu do současného stavu ekonomické, humanitární a následně migrační krize.

Již během vlády Huga Cháveze docházelo k znárodnování důležitých průmyslových odvětví a dosazování chavistů do pozic, které vyžadovaly kvalifikované pracovníky. Kromě obav venezuelských obyvatel z pronikání vládních orgánů do sociálních i ekonomických institucí, nevyjádřilo mnoho Venezuelanů také podporu blízkých vztahů Huga Cháveze a Fidela Castra. Obzvláště poté, co Chávez oznámil, že by ve vedení Venezuely rád následoval Kubu.

Vláda Nicolase Madura po smrti Huga Cháveze zaznamenala ještě masivnější prohloubení ekonomické krize v důsledku ropného propadu mezi lety 2014 a 2016. Ekonomické potíže, vysoká inflace a špatné vedení země nakonec vyústilo v humanitární krizi, kdy nedostatek potravin, léků ale také strach z politických represí přiměly miliony lidí opustit Venezuelu. Podle informací zveřejněných programem RMRP opustilo Venezuelu do listopadu roku 2020 přibližně 5,4 milionů osob, z toho 4,6 milionů lidí migrovalo do zemí v latinskoamerickém regionu. Migrační exodus venezuelských obyvatel se tak stává největším odlivem migrantů a uprchlíků v oblasti Jižní Ameriky v nedávné historii.

Jak bylo již zmíněno, většina Venezuelanů směřuje nebo tranzituje přes sousední země Venezuely. Největší příliv venezuelských migrantů a uprchlíků zaznamenala Kolumbie, do které migrovaly již téměř 2 miliony osob. Kromě Venezuelanů se do Kolumbie také vrací Kolumbijci a potomci kolumbijských migrantů, kteří do Venezuely před lety přišli. Kolumbie, navzdory masivnímu přílivu venezuelských a kolumbijských migrantů a uprchlíků projevila velkou míru solidarity, která se projevila na politice otevřených hranic, bezplatném poskytování lékařské léčby příchozím a také gestem prezidenta Ivána Duqua, který na začátku roku 2020 oznámil, že bude Venezuelanům poskytnut desetiletý status ochrany.

Kromě Kolumbie Venezuelané nejčastěji migrují do Peru, Ekvádor, Brazílie, Chile či Argentiny ale také do oblastí Karibiku a zemí Střední Ameriky. Každá země, které se venezuelská migrace jakkoli dotýká, se k migrační expanzi staví jinak. Kromě kladného přístupu, který lze vidět na příkladu Kolumbie, se zde objevují země, které jsou za svůj postoj vůči migraci kritizovány. Příkladem takové země je ostrovní stát Trinidad a Tobago, který je odsuzován především kvůli deportaci příchodích migrantů a uprchlíků zpět do Venezuely. Ačkoliv v regionu působí řada vládních, nevládních, neziskových i jiných organizací, které se podílejí na pomoci jednotlivým státům ale i samotným Venezuelanům vyskytují se zde také osoby, které se snaží humanitární krize ve Venezuele využít. Jedná se především o osoby, které se podílejí na organizovaném zločinu.

Bakalářská práce je rozvržena do čtyř hlavních kapitol. První kapitola se snaží čtenáře uvést do děje definicí migrace a popisem jednotlivých druhů migračních teorií spojených s chudobou jako příčinou migrace. Druhá kapitola se již konkrétně zabývá samotnou Venezuelou a je rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola si klade za cíl přiblížit politickou situaci ve Venezuele, a to již od volebního období Huga Cháveze až po současnost. Druhá se zabývá socioekonomickou stránkou státu, která zahrnuje hospodářství, inflaci a humanitární krizi a její dopad na zdravotnictví. Třetí kapitola navazuje na humanitární krizi a popisuje migraci venezuelských obyvatel konkrétně do čtyř oblastí, kterými jsou Kolumbie, Peru, Brazílie a oblast Karibiku a Střední Ameriky. Poslední kapitola, která úzce souvisí s předchozí kapitolou o migraci Venezuelanů se zabývá jejími důsledky konkrétně v oblasti zdravotní péče a přítomností organizovaného zločinu.

Cíle a metody práce

Cílem práce je nastínit politickou situaci ve Venezuele, již od roku 1998 kdy se Hugo Chávez jakožto prezident poprvé ujal moci, až po vládu Nicolase Madura a současné politické dění. V návaznosti na vedení státu zmíněnými dvěma prezidenty byla práce zaměřena na změny, které se od té doby ve venezuelské společnosti odehrály a jaké na ni mělo politické jednání dopad. Tyto změny se týkají potravinové bezpečnosti, přístupu k lékařské péči a vzdělání a výrazného nárůstu kriminality. V této práci se konkrétně zaměřím pouze na potravinovou bezpečnost a úroveň zdravotnických služeb. Hlavní náplní této práce je ovšem obsáhnutí tématu venezuelské migrace, jejíž impulsem byla hluboká humanitární a ekonomická krize, která Venezuelou zmítá právě v důsledku špatného jednání politických aktérů.

Bakalářská práce se bude snažit odpovědět na následující otázky:

- Jaké kroky obou prezidentů vedly k ekonomické, humanitární a následné migrační krizi?
- Jaký dopad měla krize na společnost?
 - Jaký dopad měla krize konkrétně na zdravotnictví?
- Do jakých zemí Venezuelané nejčastěji migrovali?
 - Co Venezuelany motivovalo migrovat právě do těchto oblastí?

Ke sběru dat a informací k vypracování bakalářské práce byla použita metoda literární rešerše. Převážnou většinu zdrojů tvořily zdroje elektronické. K vypracování první poloviny práce, která zahrnuje obecnou definici migrace a kapitolu o Venezuele byla také použita literatura dostupná v knihovně Univerzity Palackého v Olomouci. Oproti tomu v druhé části práce, která se zabývá samotným tématem venezuelské migrace byly použity pouze zdroje elektronické, a to z důvodu jejich aktuálnosti. Mezi tyto zdroje patří především zprávy, reporty a informace zveřejněné organizacemi jako jsou UNHCR a IOM nebo platformami RMRP a R4V.

1. Migrace

1.1. Definice migrace

Migraci jako pojem je možné definovat různými způsoby a každý ji definuje jinak podle úhlu, ze kterého na tento pojem nahlíží. Například organizace při OSN IOM definuje migraci následovně: „*pohyb osob mimo místo jejich obvyklého pobytu, ať už přes mezinárodní hranice nebo uvnitř států*“ (IOM, 2021).

Podle Koschina (2005, 89) je migrace „*změna trvalého či obvyklého místa pobytu, se kterou souvisí vybudování života na novém místě. A za migraci se tedy nepovažuje kočování nomádů ani střídání několika obvyklých míst pobytu, např. letní či zimní dovolená*“. Uherek et al. (2015) ve své knize zmiňují Alana Simmonse, který tvrdí, že migrace se promítá zpravidla do tří rovin, kterými jsou změna bydlení, změna zaměstnání a proměna sociálních vztahů.

Podle Ministerstva vnitra České republiky se jedná o: „*přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná (cirkulární)*“ (MVČR, 2021).

I navzdory faktu, že pro migraci neexistuje jediná a jednotná definice, můžeme vycházet z překladu samotného slova, které je odvozeno z latinského výrazu *migratio*, v překladu stěhování, od kterého se odvíjí další faktory, které s migrací souvisí (Wikipedie, 2021).

1.2. Druhy a příčiny migrace

Migrace má spousty podob, spousty odlišných příčin, motivací, a stejně tak důsledků. Podle místa a směru pohybu rozlišujeme migrace uvnitř státu a migrace přes hranice státu. Vnitřní migrací je myšleno stěhování se venkovského obyvatelstva do měst, nebo naopak opětovný návrat lidí žijících ve městech na venkov. Podle Kinga je směr migrace z venkova do měst typickým pro rozvojové státy (King, 2007). Pro tento jev se používá termín urbanizace. Lidé do měst odcházejí s vidinou lepších pracovních

i životních podmínek. Bohužel tyto vize bývají často nenaplněny a migrující lidé mnohdy končí v okrajových čtvrtích, kde vznikají tzv. slumy.

Jedním z nejdůležitějších typů dělení migrace je zřejmě dělení na migraci dobrovolnou a nucenou čili pokud se osoba sama dobrovolně rozhodne opustit místo svého trvalého pobytu, nebo je za tímto rozhodnutím skryt jistý nátlak. Za migrací osob stojí hned několik faktorů. Jedná se o faktory sociopolitické, ekonomické nebo environmentální. Jedině tedy může přivést k migraci vize lepších ekonomických podmínek a příležitostí, příznivé klimatické podmínky ale také chudoba, porušování lidských práv, perzekuce a mnoho dalších (European Parliament, 2020).

1.3. Ekonomické teorie migrace

1.3.1. Push a pull faktory

Na otázku, proč lidé migrují odpovídá Uherek et al. (2016, 33) jednoduchou větou: *Protože migranty něco z místa, kde žijí, vypuzuje a něco je naopak do místa, kam migrují, přitahuje*. Tato teorie byla zpracována mnoha badateli, ovšem Uherek et al. zmiňují Douglase J. Bogueho, který usuzoval,

„že k tomu, aby došlo k migraci, musí být přitažlivé a odpudivé síly určité intenzity. Tyto síly nemusí být symetrické. Mohou převládat prvky vypuzující, například při přírodních katastrofách, válkách, převratech, kdy jedinec prchá, aniž by věděl kam, a teprve postupně váží, kde zakotví. Naopak ale mohou převládat i přitahující faktory, například při tak zvané nemigrační migraci, kdy jedinec opouští svoji zdrojovou destinaci například za vzděláním, aniž by ho něco výrazně vypuzovalo“ (Uherek et al., 2015, 33).

Příkladem situace, díky které dochází k „vypuzování“ obyvatel z oblasti jejich trvalého pobytu (push faktor) je mnohdy politická a ekonomická situace, na kterou plynule navazují problémy spojené s korupcí, vysokou kriminalitou, nezaměstnaností a nezajištěním svobod a základních lidských práv. Názorným příkladem takové země může být právě Venezuela.

Dalším, v současné době velmi zmiňovaným a aktuálním push faktorem, jsou přírodní podmínky a klimatické změny. S klimatickou změnou úzce souvisí rozšiřování pouští (desertifikace) a nedostatek vody, což jsou problémy, které sužují převážně obyvatele afrického kontinentu. Hrozící nedostatek vody právě v těchto

oblastech může být také důvodem k rozpoutání konfliktů a politických převratů, čímž se „vypuzující faktor“ ještě znásobí.

Opačným důsledkem změn klimatu, může být také rychlé tání arktických ledovců, které zapříčiňuje náhlé zvýšení mořské hladiny, což může do budoucna znamenat obrovský problém pro obyvatele níže položených oblastí a ostrovů. S problémem zaplavených oblastí se musí například vypořádávat obyvatelé ostrovů Tuvalu, Kiribati a Nauru.

Mezi důvody, které nutí osoby k odchodu ze země, tedy push faktory, řadíme také pronásledování na základě etnického původu, vyznání, rasy nebo politických názorů ale také válečné konflikty, porušování lidských práv nebo nepříznivé klimatické podmínky v podobě zemětřesení či hurikánů. Oproti tomu mezi faktory, které osoby naopak přitahují do cílových migračních destinací, tedy pull faktory, řadíme možnost lepšího vzdělání, pracovního růstu, vyšší mzdy a lepší životní úroveň (European Parliament, 2020).

Důsledkem pull faktorů je tak zvaný „brain drain“ tedy odliv mozků, kdy dochází k odchodu vzdělaných jedinců z rozvojových zemí do zemí rozvinutých, což způsobuje nedostatek kvalifikovaných sil v méně rozvinutých státech. Z opačného úhlu pohledu se jedná o „brain gain“, kdy imigrace vzdělaných a kvalifikovaných jedinců naopak posílí zemi, do které přicházejí.

Lee (1966) v návaznosti na teorii push and pull faktorů zmiňuje také soubor jistých překážek, které je potřeba během migrace jedince překonat, aby dosáhnul cílové oblasti. Mezi takové překážky patří samotná fyzická vzdálenost, kterou musí jedinec překonat, náklady na cestu, mezinárodní hranice a imigrační politika jednotlivých zemí. Také zde hrají důležitou roli kulturní faktory, tedy znalost jazyka, mentality a kultury společnosti, do které se jedinec snaží začlenit.

1.3.2. Neoklasická ekonomie migrace

S prvními vědeckými poznatky týkajícími se tématu migrace přišel německo-britský kartograf Ernst Ravenstein, který ke konci devatenáctého století zformuloval tzv. „migrační zákony“. Ty se opíraly o domněnku, že hlavními příčinami migrace jsou příčiny ekonomické, tedy že hlavním hybatelem migrace je trh práce. Neoklasická teorie migrace vychází z geografického kontextu a dělí se na makro a mikro úroveň (King, 2012).

Makroekonomický model teorie migrace je založen na skutečnosti rozdílu nabídky a poptávky po pracovní síle napříč geografickými celky. Země, které disponují značným množstvím pracovní síly mají z pravidla nízkou tržní mzdu, oproti tomu země s vysokým platovým ohodnocením, mají omezené pracovní síly. Tento protiklad způsobí to, že lidé často migrují ze zemí s nízkými mzdami do zemí se mzdami výrazně vyššími, kde jsou ochotni pracovat za méně peněz než místní pracovníci ale i přesto za více peněz, než by pracovali v zemi, ze které emigrovali (Massey et al., 1993). Tento odliv lidí ze země s nadbytkem pracovní síly způsobí, že se v téže zemi mzdy paradoxně zvýší a v cílové zemi, s původně nedostatkem pracovních sil, se mzdy sníží. Tímto přesunem dojde k vyrovnání tržních mezd mezi zeměmi a migrace se zastaví (Baršová, Barša, 2005).

Mikroekonomická úroveň nahlíží na migranty jako na individuální racionálně uvažující jednotlivce, kteří se rozhodují migrovat tam, kde je podle jejich výpočtů čeká nejvyšší čistý výnos z pobytu. Mají tendenci odcházet tam, kde vědí, že budou nejvíce profitovat z naplnění svých individuálních schopností (např. vzdělání, zkušenosti), tedy kde budou nejproduktivnější a schopni nabytí nejvyšší mzdy. V souvislosti s vnitřní migrací vypořádal Ravenstein jistá fakta o pohybu a motivaci migrantů. Základní tvrzení, že hlavní příčiny migrace jsou ekonomické je platné jak pro makro, tak pro mikro úroveň. Migrantů v rámci mikroekonomického modelu migrují převážně ze zemědělských oblastí do oblastí průmyslových. S touto skutečností se pojí Harris a Todaro model¹, který se zabývá právě stěhováním lidí z venkova do měst. Na to Ravenstein navazuje faktem, že města samotná se nerozrůstají díky přirozenému

¹ Model vysvětlující migraci z venkova do měst, kdy pull faktorem pro obyvatele venkova je očekávaný rozdíl mezd mezi venkovskými a městskými oblastmi (King, 2012).

přírůstku obyvatel ale v důsledku urbanizace, která se zvyšuje společně s rozvojem průmyslu, obchodu a dopravy. (King, 2012).

1.3.3. Nová ekonomie migrace

Hlavní myšlenka nové ekonomie migrace se od neoklasické liší především tím, že nepovažuje za základní jednotku migrace jednotlivce ale celou rodinu (domácnost). Oded Stark, hlavní představitel teorie nové ekonomie migrace, přišel také s poznatkem, že hlavním hybatelem migrace není trh práce ale trh pojištění. Tvrdil, že push faktorem v tomto případě není rozdíl ve mzdách mezi jednotlivými oblastmi, ale obava z potencionální chudoby (Stark, Bloom, 1985).

Nová ekonomie vychází primárně z migrace z venkovských oblastí do měst a obzvlášť tedy v rozvojových zemích. Lidé žijící na venkově čelí dvěma problémům. Prvním je nedostatek vstupního kapitálu k modernizaci, která by například zefektivnovala obdělávání pole a přispěla tak k maximalizaci zisku z úrody (např. koupě traktoru). Druhý faktor je obava z náhlého lidského či přírodního zásahu, který by zapříčinil rozsáhlé škody a ztráty na zisku (např. povodně nebo naopak sucha). S tím souvisí přeorientování pozornosti na trhy pojištění, které již byly zmíněny. Ve vyspělých zemích existuje možnost pojištění jak svého majetku, tak pojištění rizika neočekávané ztráty na zisku. Možnosti pojištění a úvěrů ovšem nejsou automatické v některých chudších oblastech světa. V takových oblastech dochází právě k migraci vybraného člena rodiny – většinou se jedná o nejstaršího syna či dceru, kteří dovršili alespoň minimálního vzdělání a mají větší šanci na získání zaměstnání ve městě. Rodina se tak nestává závislá pouze na svém jediném zdroji příjmu, ale je „pojištěna“ v případě přírodních či jiných zásahů výdělkem svých potomků. Peníze vydělané v oblasti imigrace a přeposlané do oblasti svého původního pobytu se nazývají remitence (Baršová, Barša, 2005).

2. Venezuela

Venezuela se nachází v severní části Jižní Ameriky při pobřeží Karibského moře. Její celková rozloha tvoří 912 050 km², do které jsou zahrnuty kromě pevninské části také ostrovní oblasti. Země je federativní republikou, která je tvořena dvaceti státy a deseti karibskými ostrovními územími. Na západě tvoří Venezuela hranici s Kolumbií, na jihu s Brazílií a na východě hraničí s Guyanou. Hlavním městem Venezuely je Caracas, který je zároveň největší a nejlidnatější aglomerací. Nachází se na severu země při pobřeží (Gardner et al., 1994).

Obrázek 1 Geografické vymezení Venezuely

Zdroj: (GISF, 2019)

Od západu přesahuje do Venezuely pohoří Cordillera de Mérida – jedná se o pokračování kolumbijského pohoří Cordillera Oriental. V této části And se také nachází nejvyšší vrchol Venezuely Pico Bolivar (4 979 m.n.m.). Severní část země je tvořena pohořím Cordillera de la Costa, které je dlouhé přibližně 500 km. Na východě je povrch Venezuely tvořen Guyanskou vysočinou, která tvoří odhadem 45% rozlohy státu a v jižní části země se nachází oblast amazonského pralesa. Pestrá škála

geografických podmínek Venezuely zahrnuje také pouštní oblasti. Konkrétně se tedy jedná o oblast Médanos de Coro, která se nachází východně od jezera Maracaibo (Fňukal, 2015).

Venezuelou protéká jedna z nejvydatnějších řek Latinské Ameriky, řeka Orinoko, která také tvoří částečné hranice Venezuely s Kolumbií a společně s ostatními přítoky je nejdůležitějším vodním tokem v zemi. V povodí Orinoka se nachází tzv. llanos, které se rozprostírají přibližně na polovině území státu. Většinou se jedná o vysokotravní savany. Orinoko na severovýchodě země ústí mohutnou deltou do Atlantského oceánu. Významnou dělá řeku Orinoko také fakt, že součástí jejího povodí je řeka Churún, na které se nacházejí nejvyšší vodopád na světě – vodopád Santo Ángel, který je téměř jeden kilometr vysoký. Podnebí je zde tropické s velmi vyrovnanými teplotami během roku. Průměrná teplota v oblastech do nadmořské výšky 1000 metrů, která tvoří většinu území státu, činí 23 °C. Zbytek země tvoří horské klima. V souvislosti s podnebím se zde projevují také období dešťů a sucha (Fňukal, 2015).

Podle Statisty (2021) žilo ve Venezuele v roce 2020 necelých 28 milionů lidí. Míra urbanizace ve Venezuele je přes 93 %, což znamená, že většina obyvatelstva je koncentrovaná ve velkých městech. Etnické struktuře obyvatelstva dominují mestici (míšenci původních indiánských obyvatel a kolonizátorů z Evropy), kteří tvoří přibližně 52 % populace a běloši (původem Italové, Portugalci, Němci), kteří se na venezuelském obyvatelstvu podílejí ze 44 %. Zbytek tvoří Afričané a indiáni. Úředním jazykem Venezuely je španělština, kterou mluví většina obyvatel. Díky přítomnosti původních obyvatel se zde vyskytuje také značné množství indiánských jazyků a dialektů. V náboženství dominuje římskokatolická církev (Fňukal, 2015). Očekávaná délka života u žen odpovídá věku 76,3, což je téměř o 8 let více než u mužů, kteří se průměrně dožívají věku 68,6 let. Gramotnost je ve Venezuele vysoká. Gramotných osob je 97,13 % (Světová banka, 2016). Dětská úmrtnost činí 24,9 zemřelých kojenců na 1 000 živě narozených dětí. Úmrtnost dětí pod 5 let je vyšší a tvoří tak 29,9 zemřelých dětí na 1000 narozených (Worldometers, 2020).

2.1. Polická situace ve Venezuele

Následující podkapitoly pojednávají o politickém dění ve Venezuele od zvolení prezidenta Huga Cháveze až po volební období Nicoláse Madura a současnost. Cílem této kapitoly je především nastínit kroky obou prezidentů, které zemi přivedly do ekonomické a humanitární krize.

2.1.1. Osobnost Huga Cháveze a jeho cesta k moci

Hugo Chávez, celým jménem Hugo Rafael Chávez Frías byl venezuelský politik a mezi lety 1999 až 2013 také venezuelský prezident. Prvním krokem Huga Cháveze k jeho většímu zájmu o politické dění byl vstup do armády, do které vstoupil již jako náctiletý. Vojenské prostředí Huga Cháveze značně ovlivnilo. Věnoval se zde studiu politických věd, které ho přivedly k levicovému smýšlení a revoluční rétorice. Obklopoval se zde skupinou podobně uvažujících jedinců, kteří byli taktéž nespokojeni se současnou politickou situací ve Venezuele. Po ukončení studií na vojenské akademii přiměla společná myšlenka Huga Cháveze a ostatní vojenské příslušníky založit organizaci, která se nazývala Bolívarské revoluční hnutí 200² (*Movimiento Bolivariano Revolucionario 200*). Prostřednictvím hnutí se Hugo Chávez snažil o proniknutí revolučních myšlenek do armády i širší společnosti. Téměř deset let plánovali členové hnutí převrat, který měl za cíl svrhnout tehdejší vládu a společně zajmout prezidenta republiky Carlose Andrése Péreze (Nelson, 2021).

Za klíčovou událost pro Huga Cháveze a jeho následné roky angažování se v politice je považováno jeho zatčení po potlačení puče, na jehož organizaci se podílel. Revolučním jednotkám, které byly s hnutím či pučem spojeny, bylo nutné hromadně sdělit, že puč byl neúspěšný a nemá již cenu dál bojovat. K tomu Chávez využil televizi, která odvysílala jeho projev, ve kterém promlouvá k lidem a sděluje jim, že ačkoli nebyl puč úspěšný, vláda by měla brát zřetel na to, že hnutí stále existuje a dohlíží na vládní počiny. Tehdy si Hugo Chávez svým charismatickým projevem získal venezuelský lid (Procházka, 2010).

Poté co byl Chávez roku 1994 propuštěn z vězení, rozhodl se, že musí politiku Venezuely změnit zevnitř. Hnutí Bolívarské republiky 200 bylo tedy přeměněno v oficiální politickou stranu nazývanou Hnutí V. republiky (*Movimiento de la Quinta*

² Číslovka 200 prezentovala tehdy dvousetleté výročí narození Simona Bolívara (Procházka, 2010).

República) a Chávez oznámil svůj zájem o kandidaturu na prezidenta Venezuely (Němec et al., 2010).

O čtyři roky později v roce 1998, kdy se měly uskutečnit prezidentské volby, se Chávez rozhodl svou kampaň zaměřit především na to, s čím Venezuelané u tehdejší vlády nebyli spokojeni. Venezuelská politika se tehdy pŕlila mezi dvě politické strany³, které se u moci střídaly přibližně 40 let. Venezuelané z těchto tahanic začínali být unavení a narůstaly v nich značné obavy z vysoké inflace a nezaměstnanosti. Hugo Chávez pro venezuelský lid znamenal změnu, po které volali, což rozhodlo o dalším politickém vývoji a Hugo Chávez se s volebním výsledkem 56 procent stal dalším venezuelským prezidentem (Němec et al., 2010).

2.1.2. Volební období Huga Cháveze

První volební období Huga Cháveze po vítězství v prezidentských volbách v roce 1998 začalo v únoru následujícího roku. Chávez se první rok po zvolení těšil velkému úspěchu. Naplnění Chávezovy dobře mířené kampaně, která slibovala omezení korupce, sociální podporu a další projekty se setkalo s kladným výsledkem a podporou lidu. V té době již venezuelský prezident plánoval kroky k celkové proměně ústavy⁴, která měla posílit Chávezův vliv. Nová ústava vyžadovala další prezidentské volby, které se uskutečnily v roce 2000. Chávez prezidentské volby vyhrál s jednoznačnou většinou hlasů a započal tak své první šestileté funkční období (Procházka, 2010).

Jedním z předvolebních slibů byl větší podíl občanů na politických rozhodnutích a přechod od reprezentativní demokracie na demokracii participativní, což bylo nejvíce viditelné na zvýšené frekvenci voleb a všelidových hlasování. Od listopadu 1998 do července 2000 čekaly voliče dvoje volby prezidentské, tři referenda, dvoje volby parlamentní a guvernérské a další hlasování na úrovni států a místní samosprávy (Němec et al., 2010).

Po roce 2000 se Hugo Chávez začal uchylovat k opatřením, díky kterým začal pronikat do všech spekter sociálních i ekonomických institucí. Jednalo se o

³ Strana Demokratická akce (Accion Democrática, AD) a Výbor pro nezávislou politickou organizaci (Comité de Organization Política Electoral Independiente, COPEI) (Němec et al., 2010).

⁴ Nová ústava obsahovala mimo jiné také prodloužení prezidentského mandátu z pěti na šest let, znovuzvolení prezidenta či změnu názvu z Republika Venezuela na Bolívarskou republiku Venezuela (Procházka, 2010).

znárodnování důležitých podniků a také dosazování chavistů na úřední pozice, což se týkalo také státního ropného podniku PdVSA (Petróleos de Venezuela s.a.), kde poté v důsledku zmíněného dosazování chavistů scházeli kvalifikovaní pracovníci (Němec et al., 2010).

Radost venezuelských občanů z nového prezidenta, slibujícího lepší zítřky rázem vystřídaly obavy, které pramenily také z prezidentových nově navázaných vztahů s Fidelem Castrem. Ve Venezuele byli stále více přítomni například kubánští lékaři a docházelo také k omezení svobodného tisku. Poté, co se Chávez sblížil s Irákem, Íránem a Lybií a veřejně kritizoval USA a jejich invazi do Afghánistánu po událostech 11. září, se od Venezuely odklonily právě Spojené státy americké a další západní velmoci (Nelson, 2021).

Tyto kroky prezidenta Cháveze se v širší veřejnosti nesetkaly s velkým úspěchem. Občané nebyli spokojeni s častými zásahy státu do soukromého sektoru, rostla míra nezaměstnanosti a prezidentovu inspiraci v kubánském vedení státu lidé sledovali s velkými obavami. Od prezidenta Cháveze se také odklonili i někteří členové Vlasteneckého pólu⁵. Obavy vyvrcholily v protesty, které začínaly být od roku 2000 v ulicích venezuelských měst běžné. Nejsilnější vlna protestů se strhla 11. dubna roku 2002, kdy se v ulicích Caracasu sešlo na milion znepokojených občanů, kteří volali po Chávezově rezignaci. Proti prezidentovi se tehdy otočila také armáda, která nesouhlasila s násilným potlačením demonstrace a Cháveze vzala do vazby. Prezident ovšem o pár dní později odmítl podepsat rezignaci a 14. dubna se vrátil do své funkce (Němec et al., 2010).

V prosinci téhož roku opozice vyhlásila stávkou státního ropného podniku PdVSA, čímž chtěla Cháveze donutit k rezignaci. Hugo Chávez na stávkou zareagoval propuštěním stávkujících pracovníků, kteří tvořili přibližně polovinu zaměstnanců PdVSA. O několik měsíců později (v únoru 2003) převzal Chávez absolutní kontrolu nad ropným podnikem a zisky z PdVSA investoval do sociálních programů (Nelson, 2021).

V prezidentských volbách v roce 2006 získal Hugo Chávez 60 % hlasů a byl již podruhé zvolen na šestileté vládnoucí období. Po vítězství u voleb začal Chávez

⁵ Vlastenecký pól byla instituce, která slučovala politické strany, které podporovaly Huga Cháveze ve volebním období v roce 1998 a 2000 (Němec et al., 2010).

uplatňovat tzv. socialismus 21. století. Započalo znárodnování klíčových průmyslových odvětví⁶, včetně telekomunikací a elektřiny. Začaly se vyostřovat také jeho protiamerické výstupy, konkrétně vůči prezidentu Bushovi. Po opětovném vítězství ve volbách začal Hugo Chávez plánovat referendum, které by odsouhlasilo další změny v ústavě, mimo jiné také změnu, která by prezidentovi zajistila opětovnou kandidaturu do úřadu. Nová ústava se s úspěchem nesetkala a Chávez poprvé ve svém volebním období prohrál. Referendum bylo ovšem vyhlášeno o několik let později a tentokrát byly změny v ústavě schváleny. Prezidentův mandát se tak stal neomezený a Hugo Chávez vládl až do své smrti v roce 2013 (Nelson, 2021).

2.1.3. Vláda Nicoláse Madura a současná politická situace

Nicolás Maduro byl věrný společník Huga Cháveze až do jeho smrti. Podílel se na založení hnutí V. republiky a po uvěznění Huga Cháveze bojoval za jeho propuštění. Před úřadem prezidenta vykonával funkci ministra zahraničních věcí, a když se prezidentův zdravotní stav začal zhoršovat, vybral si jej sám Hugo Chávez na funkci viceprezidenta po dobu jeho neschopnosti. V době, kdy Hugo Chávez již předpokládal, že nebude nadále schopen vykonávat úřad prezidenta, vystoupil před venezuelský lid a vyzval jej, aby ve výjimečných prezidentských volbách hlasoval právě pro Nicoláse Madura. Dne 14. dubna 2013 vyhrál Nicolás Maduro nad svým konkurentem Henriquem Radonskim a stal se tak venezuelským prezidentem. I navzdory faktu, že Chávez před svým úmrtím nabádal občany, aby Madura ve volbách podpořily, byl výsledek prezidentských voleb překvapivě těsný. Hlasy pro Nicoláse Madura činily 50,66 %. Opozice požadovala hlasy ještě jednou přepočítat, ale k tomu již nedošlo. Inaugurace Nicoláse Madura proběhla 19. dubna.

Madurovi ovšem scházelo Chávezovo silné charisma a dar získat si venezuelský lid. Spousta věrných chavistů se tak tak od něj odklonila. Nový prezident po svém předchůdci zdědil jisté výzvy, se kterými se musel vypořádat, ale nedisponoval takovými schopnostmi jako Chávez. Největší výzvou nového prezidenta byl obrovský ekonomický úpadek. Se ztrátou příjmů z ropy přišla také nemožnost dále financovat

⁶ Do státního vlastnictví bylo převzato mnoho továren a firem všech velikostí. Po znárodnění těchto podniků nedocházelo již k dalším potřebným investicím, takže bylo velmi obtížné udržovat tyto závody v chodu. Někdy byly podniky předány do rukou družstev, které neměly zkušenosti, ani kvalifikaci potřebnou k vedení těchto podniků (Buxton, 2016).

asociace jako ALBA⁷ nebo PetroCaribe⁸. Dále se musel potýkat s ozývající se opozicí a nezbytným zachováním stranické loajálnosti. Maduro se tak ve snaze napodobit Chávezovo chování uchýlil ke krokům, které se často nesetkávaly s úspěchem. (Watts, 2013).

Dne 14. února, kdy se ve Venezuele slaví den mládeže, se studenti venezuelských univerzit vydali protestovat do ulic. V hlavním městě Caracasu demonstranti zaútočili dokonce na sídlo vlády. Protesty trvaly několik dní a později bylo uvedeno, že cílem těchto demonstrací byla destabilizace vlády a sesazení prezidenta Madura. Tyto demonstrace, při kterých zemřely desítky lidí, byly finančně podporovány opozičním lídrem Leopoldem Lopézem a Mariou Machadovou. Protesty, které se odehrávaly v prvních měsících roku 2014 byly vyvolány řadou problémů, se kterými se země nedokázala vypořádat. Patřila mezi ně stále se zvyšující míra inflace, nedostatek základního zboží a všudypřítomná kriminalita podpořená korupcí ve všech složkách společnosti, včetně policie (Salas, 2015).

Jak již bylo zmíněno, prezident Maduro postrádal Chávezovu schopnost čelit lidu a problémům charismatickým přesvědčením, a proto se rozhodl upevnit svou moc násilnou cestou. Jednalo se o násilné potlačování demonstrantů, stíhání opozičních politiků a silnou cenzuru (Buxton, 2016). Brutalita protestů a jejich násilné potlačení otrásly světovými velmocemi, které se rozhodly jednat. Americké orgány v květnu roku 2014 přišly s návrhem zákona, který poukazoval na ochranu lidských práv a svobod. Maduro označil jednání americké vlády za imperialistické vměšování se do záležitosti jiného státu. V roce 2015 byly americkým prezidentem Barackem Obamou uvaleny sankce proti sedmi venezuelským vládním úředníkům. V roce 2016 uvedl americký kongres, že bude do roku 2019 zmražen majetek a odeprána víza úředníkům obviněným z hrubého zacházení s protivládními demonstranty (Rawlings, 2017).

⁷ ALBA (*Alianza Bolivariana para los Pueblos de Nuestra América*) neboli Bolívarský svaz pro lid naší Ameriky je integrační platforma založena Venezuelou pod vedením Huga Cháveze a kubánského prezidenta Fidela Castra v roce 2004. V současné době sdružuje 11 zemí Latinské Ameriky a Karibiku. Cílem organizace je dosáhnout celkového rozvoje napříč členskými zeměmi (ALBA INFO, 2018).

⁸ PetroCaribe je energetická iniciativa založena Hugem Chávezem v roce 2005, na jejímž principu funguje zvýhodněný obchod s ropou mezi Venezuelou a ostatními členskými zeměmi Latinské Ameriky a Karibiku. Země nakupují od Venezuely ropu za zvýhodněnou cenu nebo pomocí splátek. Výjimku tvoří dohoda s Kubou, kdy Kuba výměnou za ropu poskytuje Venezuele zdravotnické prostředky a kapacity (Goldberg, 2011).

V roce 2017 vydala americká vláda sankce vůči klíčovým venezuelským představitelům, včetně Nicoláse Madura. Mimo jiné byl vydán také zákaz obchodovat s akciemi a obligacemi vydanými venezuelskou vládou či státní ropnou společností PdVSA. K radikálním krokům se kromě Spojených států uchýlila také Evropská unie, která v listopadu roku 2017 uvalila na Venezuelu zbrojní embargo (Rawlins, 2017).

V roce 2015 prezident Maduro zareagoval na stížnosti venezuelských občanů na nekontrolovanou kriminalitu tím, že vyslal po celé zemi víc jak 80 000 příslušníků bezpečnostních sil, kteří měli zajistit větší bezpečnost. Tato akce se nazývala OPL (Operacion Liberación del Pueblo). Ovšem po policejních a vojenských zákrocích těchto jednotek přicházely také častá obvinění ze zneužívání, hrubého zacházení se zadrženými, hromadného svévolného zatýkání či nucených deportací. Tyto stížnosti se ozývaly především v chudších čtvrtích a komunitách s nízkými příjmy. V roce 2017 bylo uvedeno, že během razíí bylo v období mezi lety 2015 až 2017 zabito více jak 500 lidí. Vláda na toto tvrzení reagovala tak, že tito lidé přišli o život během konfrontací se členy OPL složek. Toto tvrzení příbuzní obětí popírají. Kromě brutálních zásahů vlády při potlačování demonstrací a protestů, docházelo také ke stíhání opozičních politiků, kteří byli perzekuováni, vězněni a zbavováni možnosti kandidovat na úřad. Již zmíněný Leopold Lopéz si odpykává trest 13 let ve vězení za podporování studentů při demonstracích v roce 2014. Je vězněn i navzdory faktu, že mu vina nebyla nikdy prokázána (Rawlins, 2017).

S vládou prezidenta Madura a stejně tak jeho předchůdce Huga Cháveze úzce souvisí také potlačování svobody projevu. Již od volebního období Huga Cháveze zneužívá vláda své moci k omezování médií, a to zejména těch protivládních. Mnoho novin, informačních webů či rozhlasových stanic omezilo své vysílání právě ze strachu z násilných perzekucí. Některým mezinárodním novinářům byl dokonce vstup na území Venezuely zakázán (Rawlins, 2017).

V roce 2018 se dne 20. května konaly prezidentské volby. Ty byly bojkotovány venezuelskou opozicí a uznány jako nelegitimní ze strany Spojených států, Evropské unie a zeměmi skupiny Lima⁹. Podle výsledků ve volbách již podruhé zvítězil stávající

⁹ Skupina Lima je tvořena dvanácti státy amerického kontinentu, jejichž zástupci se v roce 2017 sešli v Limě, aby projednali situaci ve Venezuele a její řešení (Ramsey, 2017).

prezident Nicolás Maduro, jehož počet hlasů činil 67 %. Výsledky voleb vyvolaly další sankce uvalené ze strany Spojených států, načež na to Maduro zareagoval vykáváním dvou amerických diplomatů ze země (Seelke, 2018).

Prezident Maduro složil přísahu v lednu roku 2019 a započal tak své druhé volební období. Opozice nesouhlasila s výsledkem voleb a označila jej za podvodné a nesvobodné z toho důvodu, že spousta členů opozice byla vězněna, byli zbaveni své funkce, nebo ze strachu z perzekuce emigrovali ze země. Zvrat nastal, když Národní shromáždění kontrolované opozicí uvedlo, že neuznává vítězství Nicoláse Madura a jeho nastoupení do úřadu a post prezidenta republiky je volný. Toho využil lídr Národního shromáždění Juan Guaidó, který se prohlásil za úřadujícího prezidenta. Guaidó oslovil armádní složky a vyzval je, aby přešly na jeho stranu. I navzdory tomu, že loajálnost armády vůči Nicolásu Madurovi slábla, ti, kteří již dál nechtěli být na straně Madura spíše emigrovali ze země, než aby se přidali na stranu opozice (BBC News, 2020).

Juana Guaidó uznalo prezidentem mnoho světových velmocí, v první řadě tedy Spojené státy, které se již opakovaně pomocí sankcí pokoušely o svržení prezidenta Madura. Svou podporu oznámila také Brazílie, která označila Nicoláse Madura za diktátora. Kromě Brazílie a USA podpořily Guaidóvu vládu také Kolumbie, Chile nebo Peru. Z evropského kontinentu většina členských zemí Evropské unie již dříve prohlásila, že změnu na území Venezuely podpoří spíše politickou cestou než vojenskou. Protipól k americké podpoře Juana Guaidó vytváří ruská podpora Nicoláse Madura. Rusko, které je největším investorem do venezuelského ropného průmyslu a jeho podpora zahrnovala také dodání zbraní a vojenských jednotek také opakovaně kritizovalo zásahy Spojených států do venezuelské politiky. Dalším spojencem Nicoláse Madura je Čína, která Venezuelu podpořila také materiálně, především dodáním léků. Dále Turecko, Írán a z jihoamerických států především levicově orientované státy, tedy Kuba, Bolívie a Nikaragua. Vnitřní podporu, kterou má Juan Guaidó na straně Valného shromáždění, má Nicolás Maduro v Nejvyšším soudě, který je plně pod kontrolou Madurových příznivců (Reuters, 2019).

Poslední významnou událostí, která se odehrála v současné době byly volby do Národního shromáždění, které se uskutečnily 6. prosince 2020. Národní shromáždění je poslední demokraticky zvolenou institucí ve Venezuele, která nepodléhá Madurově

moci. Tyto volby byly důležité hlavně pro opozici, která odvozuje svou autoritu v zemi právě od Národního shromáždění. S tím souvisí také postavení Juana Guaidó jakožto prozatímního prezidenta. Vzhledem k faktu, že se Nicolás Maduro uchýlil k posílení a rozšíření své moci tak, aby výsledek voleb dopadnul v jeho prospěch, rozhodla se opozice pro bojkot. Avšak ačkoliv se vláda prezidenta Madura rozhodla přimět občany přijít k volbám i vyhrožováním, volební účast byla velmi žalostná¹⁰. Odhaduje se, že vyjádřit svůj názor přišlo přibližně 5 milionů lidí, tedy 31 %, což je méně než polovina oproti účasti na volbách v roce 2015, kdy volilo 74 % obyvatel (Ramírez, 2020). Ještě předtím, než se samotné volby uskutečnily, byly výsledky voleb zpochybněny a odsouzeny mezinárodními spojenci opozičních stran – Spojenými státy, Kanadou, státy Organizace amerických států (dále OAS), Evropskou unií i státy Lidské skupiny. V důsledku výsledků voleb bylo Národní shromáždění pod vedením Juana Guaidó zbaveno zákonodárné moci a vliv opozice byl celkově velmi oslaben (Rendon, 2020).

2.2. Socioekonomická situace ve Venezuele

V této kapitole bude nastíněno hospodářství země a dále také ekonomické problémy Venezuely spojené s vysokou inflací, která následně vedla k ekonomické a humanitární krizi.

2.2.1. Hospodářství

Základním pilířem venezuelského hospodářství je těžba nerostných surovin, především tedy ropy. I když Venezuela disponuje největšími zásobami ropy na světě, není jejím největším světovým vývozcem. V roce 1960 byla Venezuela společně s Íránem, Irákem, Kuvajtem a Saudskou Arábií jedním ze zakládajících členů Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC), (OPEC, 2021).

Ropa se ve Venezuele těží v oblasti jezera Maracaibo a v deltě řeky Orinoko na severu země. Největším průmyslem je tedy průmysl těžební a zpracovatelský. Kvůli velké závislosti Venezuely na světové kolísavosti cen ropy, se zde projevuje snaha o větší diverzifikaci průmyslu. Kromě ropy a zemního plynu jsou na území Venezuely přítomna také značná ložiska železné rudy, která se vyskytují na východě země. V této oblasti se těží a zpracovává také bauxit, hliník, zlato a diamanty. Z tohoto důvodu si

¹⁰ Madurova vláda vyhrožovala, že omezí potravinové balíčky těm, kteří nepřijdou k volbám (Ramírez, 2020).

Venezuela nárokuje západní část Guyany. Oproti tomu na západní straně země při hranicích se sousední Kolumbií a severozápadně od jezera Maracaibo je situovaná těžba černého uhlí. Co se týče produkce rostlinné a živočišné výroby, vzhledem k tomu, že orná půda tvoří pouhých 5 % z celkové rozlohy státu, musí Venezuela značnou část potravin dovážet. I přesto se mezi nejvýznamnější exportní plodiny řadí cukrová třtina, tropické ovoce, a především také tabák, káva a kakao (Fňukal, 2015).

V roce 2019 tvořila nejvíce příjmu z vývozu rafinovaná ropa, která byla ve stejném roce zároveň druhou nejvíce exportovanou surovinou ve Venezuele hned po surové ropě. Nejvíce exportované ropy směřuje do Singapur, Spojených států amerických, Nizozemska, Číny a Nicaraguy. Součástí exportní ekonomiky Venezuely je také zlato nebo železná ruda, která se vyváží převážně do Indie, Číny, USA, Španělska a Malajsie. Jak již bylo zmíněno, Venezuela není potravinově soběstačná a většinu potravin je nucena dovážet. Mezi nejčastěji importované potraviny patří tedy rýže, kukuřice, ale také sójové výrobky. Kromě potravin Venezuela dováží také rafinovanou ropu a gumárenské produkty. Státy, které mají ve Venezuele svoje odbytiště jsou opět Spojené státy americké, Čína, Španělsko, Brazílie a Mexiko (OEC, 2019).

2.2.2. Inflace

Inflace je obecně chápána jako negativní jev v ekonomice státu, který může mít neblahý dopad na občany země. Z toho důvodu se většinou vládní orgány a bankovní instituce snaží zasáhnout a inflaci snížit. Obecně se inflace definuje jako nárůst všeobecné cenové hladiny, což v praxi znamená, že kupní síla peněz klesá, peníze tedy ztrácí na své hodnotě a tím pádem je na nákup zboží a služeb potřeba více jednotek měny (Pavelka, 2007).

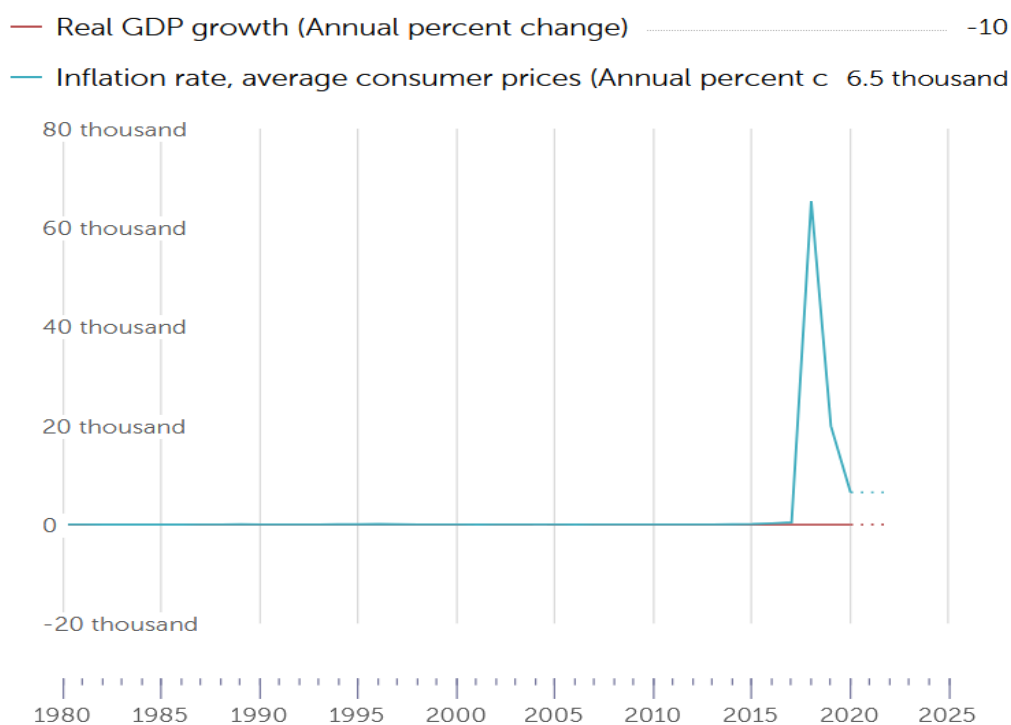
Podle míry inflace dělíme inflaci na mírnou, pádivou a hyperinflaci. V kontextu venezuelské ekonomické krize se bavíme o hyperinflaci. Podle Pavelky (2007) dochází při hyperinflaci tehdy, kdy míra inflace dosahuje stovky či tisíce ročně. Občané států se spíše obrací na platby v zahraničních měnách nebo dochází ke směnnému obchodu tzv. zboží za zboží.

Vysoká inflace ve Venezuele je nedílnou součástí a jednou z hlavních příčin ekonomické a humanitární krize, kterou je Venezuela zmítána. Do ekonomické spirály se venezuelská ekonomika dostala převážně kvůli téměř stoprocentní závislosti na

ropným příjmem. Venezuelskému hospodářství po objevu ropných zdrojů chyběla snaha průmysl více diverzifikovat. Venezuela se tak stala velmi náchylnou na jakékoli cenové výkyvy na poli světového ropného průmyslu. Paradoxně, ačkoliv prodej ropy tvoří 99 % celkového příjmu Venezuely, tedy přibližně čtvrtinu hrubého domácího produktu, nezaznamenal ropný průmysl již od volebního období prezidenta Cháveze žádné větší investice, inovace či údržbu (Amelia Cheatham, 2021). Buxton (2016) také trefně poukázala na fakt, že navzdory energetickému potenciálu, kterým Venezuela disponuje, není ve Venezuele přítomna žádná univerzita s programem, který by se zaměřoval na vyškolení ropných inženýrů, geologů, či jiných kvalifikovaných osob potřebných v tomto odvětví.

S vysokou inflací se Venezuela začala potýkat už v době úřadování prezidenta Cháveze, který svému nástupci Nicolásu Madurovi venezuelskou ekonomiku předal již v bídném stavu. Mezi lety 2014 až 2016 zažila ropa ve světě hluboký cenový propad, což inflaci a státní dluh ještě více navýšilo. Inflace v současnosti činí přibližně 6 500 %, což je oproti období mezi lety 2019 až 2020, kdy inflace dosáhla více než 65 000 % výrazné zlepšení (MMF, 2020).

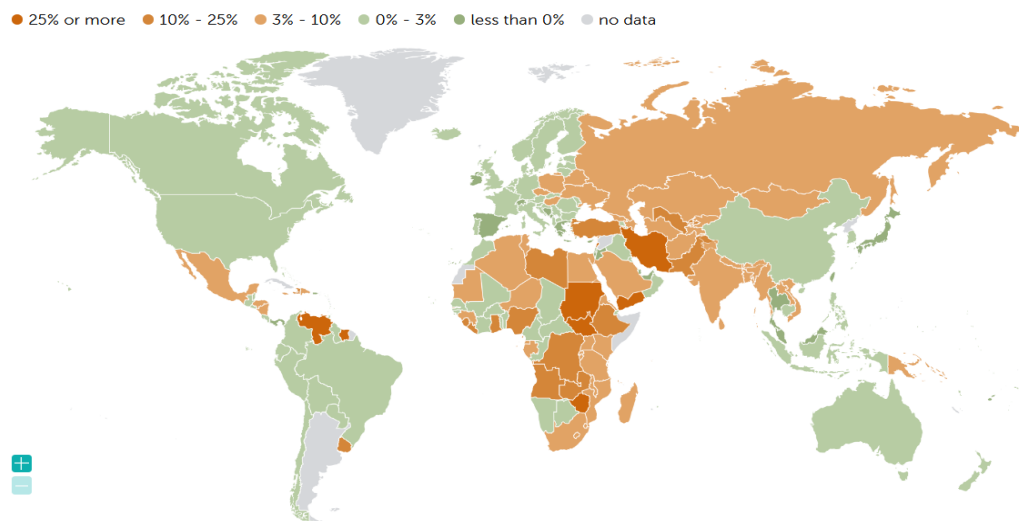
Graf 1 Znárodnění míry inflace ve Venezuele mezi lety 1980 až 2020

Zdroj: (MMF, říjen 2020)

Následující obrázek ukazuje, že inflace ve Venezuele je v současné době nejvyšší na celém světě, což trvá již od roku 2017. Umístila se dokonce i před státy jako je Súdán, Surinam nebo Írán (MMF, 2020).

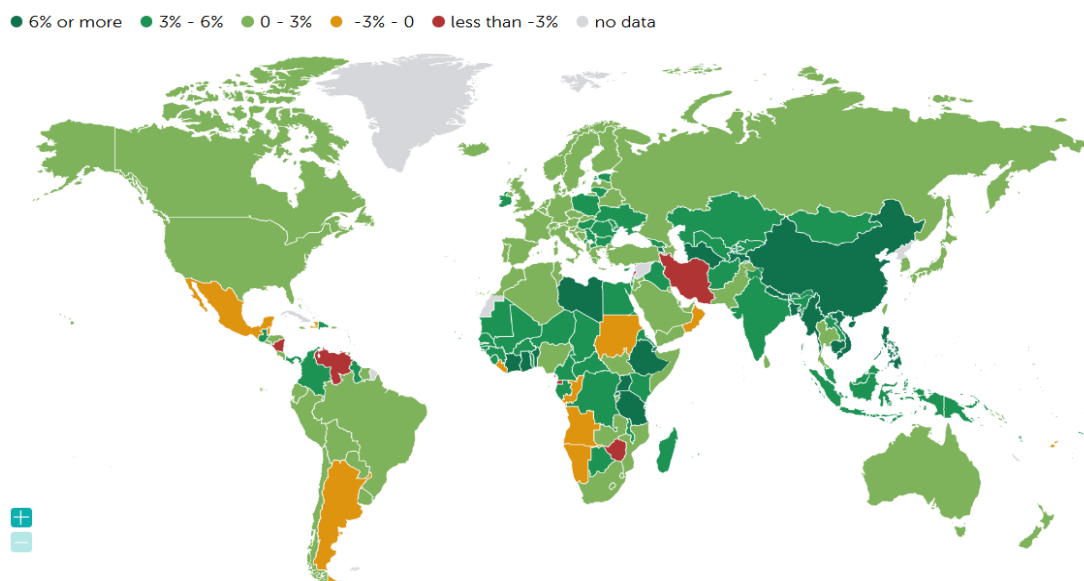
Obrázek 2 Světová míra inflace v roce 2020

Zdroj: (MMF, 2020)

Dalším ukazatelem stagnující ekonomiky Venezuely je také růst hrubého domácího produktu, který je podle dat Mezinárodního měnového fondu od roku 2013 uveden v minusových číslech. V roce 2019 činil růst HDP – 35 % jak je vyznačeno na obrázku níže (MMF, 2019).

Obrázek 3 Znázornění růstu HDP ve světě za rok 2019

Zdroj: (MMF, 2019)

Inflace, klesající produkce, stále narůstající státní dluh a také sankce uvalené mezinárodními velmocemi vyvolaly humanitární krizi, která se projevuje nedostatkem základních potravin, léků, či hygienických potřeb (Cheatham, Labrador, 2021).

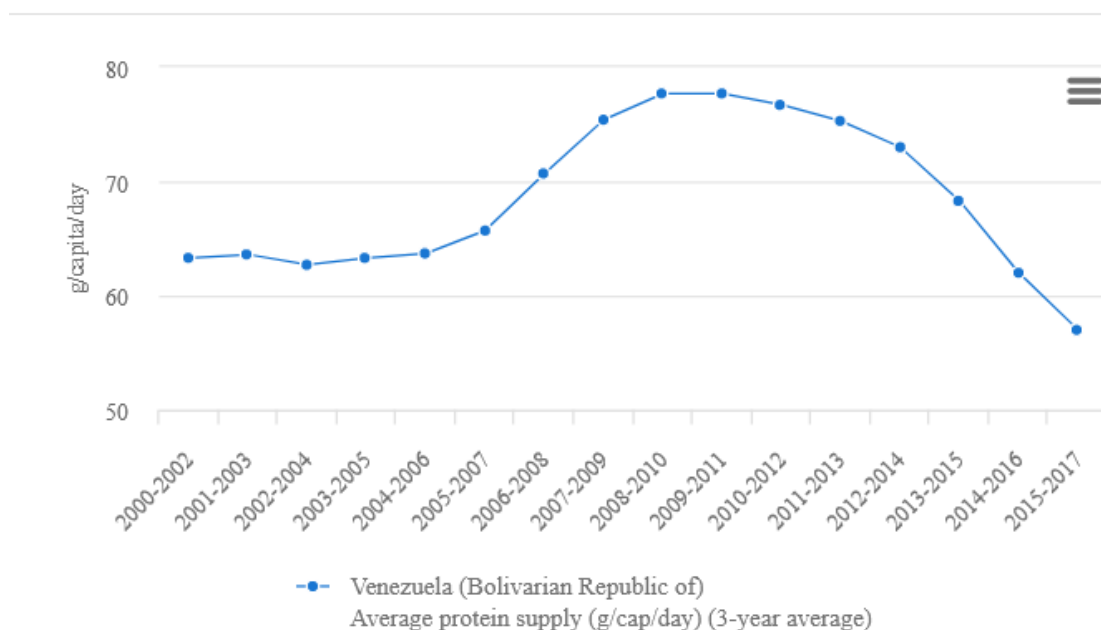
2.2.3. Humanitární krize

Občané Venezuely se v současné době potýkají s rapidním nárůstem chudoby. Venezuela není co se týče produkce potravin soběstačná a je nucena více než 70 % potravin dovážet. Ovšem import potravin zaznamenal od roku 2016 do konce roku 2017 výrazný pokles až o 67 %. Obtížný přístup k potravinám a také znehodnocení měny mělo za následek výrazný nárůst chudoby mezi venezuelskými občany. Poslední studie z roku 2020 uvádí, že 96 % Venezuelanů žije v chudobě a 70 % se potýká s extrémní chudobou. Deflace měny zapříčinila, že průměrný denní příjem v roce 2019 činil 72 amerických centů, což znamená, že i když jsou potraviny výjimečně přístupné, spousta lidí si je nemůže finančně dovolit. (USUN Rome Mission, 2020).

Nedostatek potravin se vláda snažila vyřešit alespoň distribucí potravinových balíčků CLAP (*Comité Local de Abastecimiento y Produccion*). Ty většinou obsahují trvanlivé potraviny jako mouku, olej nebo rýži. Ovšem ani ty nelze považovat za spolehlivé zdroje potravy. Balíčky, které měly být mezi obyvatele distribuovány alespoň jednou měsíčně, přicházejí v nepravidelných intervalech, a jejich příjem navíc souvisí s politickou podporou vlády Nicoláse Madura. Hlavní město Caracas bylo jediným místem, kde většina domácností, konkrétně 62 %, dostávala potravinové balíčky pravidelně alespoň jednou měsíčně. Ve zbytku země byly distribuce balíčků přerušované a nepravidelné. S obtížným přístupem k potravinám se potýká celá populace. Téměř 90 % domácností uvedlo, že nemají dostatečný příjem na nákup potravin, přibližně 80 % lidí zmenšilo velikost denní dávky jídla a 61 % uvedlo, že chodí spát hladoví. S tím souvisí fakt, že Venezuelané ztrácí na váze. Vzhledem k omezování výdajů za jídlo, se Venezuelané uchylují k nakupování levných a méně kvalitních potravin. Strava se tak stává méně nutričně hodnotná a chudá na bílkoviny (Doocy, et al., 2019). Denní dávka bílkovin by měla přibližně tvořit 0,8 gramů na kilogram tělesné hmotnosti člověka. Z grafu uvedeného níže je ovšem patrný výrazný pokles průměrného přísunu bílkovin, a to přibližně od roku 2011 (Wildman, 2019). "

Graf 2 Denní příjem bílkovin na osobu mezi lety 2000 až 2017 ve Venezuele (g/obyv./den)

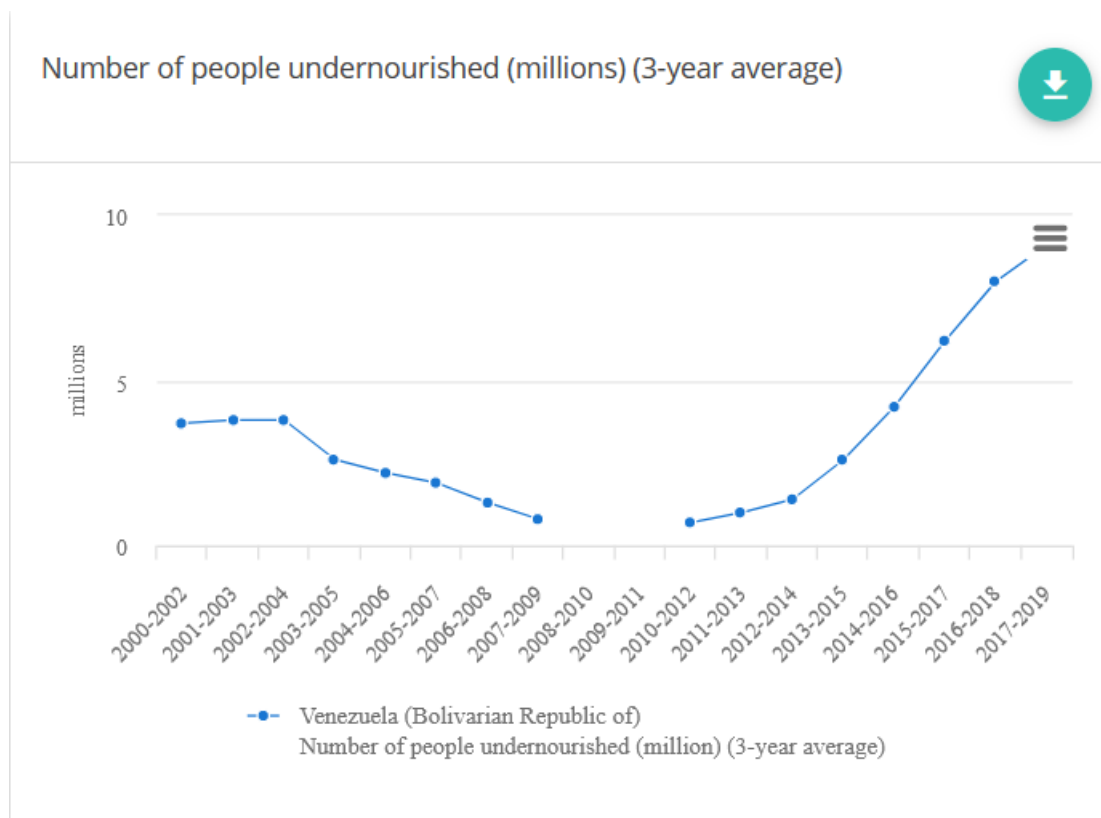
Average protein supply (g/capita/day) (3-year average)

Zdroj: (Food and Agriculture Organization of United Nations, 2018)

S nedostatečným příjmem potravy úzce souvisí rozšiřující se podvýživa, především tedy u dětí. Human Rights Watch (2019) uvedlo, že se případy těžké podvýživy u dětí zvýšily z 10,2 % v únoru roku 2017 na 14,5 % v září téhož roku a překročily tím krizovou hranici Světové zdravotnické organizace. Podle organizace ENCOVI, která ve Venezuele působí uvedlo 64,3 % populace, že za rok 2018 dospělí jedinci průměrně zhubli o 11,4 kilogramu. Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF) uvedl, že mezi lety 2013 až 2018 trpělo podvýživou 13 % dětí. Úřad Vysokého komisaře OSN (UNHCR) uvádí, že právě hlad a nedostatek jídla je hlavním push faktorem k migraci lidí z Venezuely.

Graf 3 Počet osob trpících podvýživou mezi lety 2000 až 2019 ve Venezuele

Zdroj: (Food and Agriculture Organization of United Nations, 2018)

2.2.4. Zdravotnictví

Úroveň zdravotnictví zaznamenala výrazný pokrok na počátku vládního období Huga Cháveze, v rámci programu, který měl za cíl snížit chudobu a celkové zlepšení služeb. Mezi lety 1998 až 2013 došlo ke zvýšení průměrné délky života ze 71, 8 na 74,1 let, a naopak ke snížení kojenecké úmrtnosti, která klesla z 26,7 na 14,6 úmrtí na 1 000 živě narozených dětí. Zdravotnický systém však od roku 2012 výrazně upadá a od roku 2017 téměř kolabuje (HRW, 2019).

Venezuelské zdravotnictví se potýká se zvýšenou úrovní mateřské i kojenecké úmrtnosti, stále častějšími případy extrémní podvýživy ale také s rozšířením nemocí, které byly v minulých letech vymýceny. Konkrétně se jedná o onemocnění jako spalničky nebo záškrť, kterým lze předcházet očkováním nebo naopak infekční nemoci jako malárie a tuberkulóza. Vypovídá to o poklesu proočkování populace proti těmto nemocem, nepřístupu k nezávadné vodě a nedostatečné sanitaci. Ve Venezuele nebyl mezi lety 2006 až 2015 zaznamenán žádný případ záškrty. Od července 2016 bylo

nahlášeno více než 2 500 podezřelých případů na toto onemocnění, včetně více než 1 500 potvrzených případů. Počet potvrzených případů spalniček je ještě mnohem vyšší. To stejné platí také pro rozšíření malárie a tuberkulózy. V roce 2009 bylo potvrzených méně než 36 000 případů nakažených malárií, o osm let později v roce 2017 činil počet potvrzených nakažených 414 000 (HRW, 2019).

Počátkem roku 2017 byly ministrem zdravotnictví zveřejněny statistiky, které znázorňovaly rapidní nárůst mateřské úmrtnosti, která v roce 2016 vzrostla o 65 % a kojenecké úmrtnosti, která za pouhý rok narostla o 30 %. Ministr zdravotnictví, který tyto údaje zveřejnil byl o několik dní později propuštěn. S tím souvisí fakt, že vláda krizi tehdy silně popírala a nedovolila světu nahlédnout do vnitřního dění státu. Navzdory tomu, že v roce 2018 začala do země pronikat mezinárodní pomoc, humanitární pracovníci jasně ukazují, že pomoc není dostačující, a nejen že vláda nepožádala mezinárodní aktéry o pomoc v rozsahu, který Venezuela potřebuje ale dokonce v mnoha případech ztěžovala humanitárním pracovníkům vykonávat svou práci. Zdravotnictví se potýká s nedostatkem léků, chirurgických nástrojů ale také základních hygienických pomůcek jako jsou například jednorázové rukavice. Lidé se proto velmi často obracejí na černý trh, kde jsou léky násobně dražší a není u nich zaručena certifikovaná kvalita. Problémem v nemocnicích jsou také časté výpadky elektrického proudu nebo nedostatek personálu. PAHO uvedlo, že odhadem 22 000 tedy přibližně třetina z 66 138 registrovaných lékařů opustila v roce 2014 Venezuelu (HRW, 2019).

Ačkoliv se hlavní podíl na humanitární krizi v zemi připisuje vládě, současné situaci nepřispěly ani sankce uvalené mezinárodními velmocemi. Zvláštní zpravodajka OSN Alena Douhanová vyzvala 12. února roku 2021 Spojené státy americké, Evropskou unii a další státy, aby zrušily sankce, které byly uvaleny na Venezuelu. Tuto výzvu odůvodnila tím, že humanitární krize se po uvalení sankcí výrazně prohloubila a extrémní chudoba postihla daleko více lidí, zejména tedy ženy, děti, osoby s trvalým postižením a s chronickým onemocněním ale také domorodé obyvatelstvo. První sankce byly uvaleny v roce 2005 a od roku 2015 byly výrazně zesíleny, především tedy ze strany USA. Douhanová upozorňuje na fakt, že jednostranná opatření jsou legální, pouze pokud je schválí Rada bezpečnosti OSN nebo jsou použita jako protiopatření. Nesmí tím ovšem dojít k porušování základních

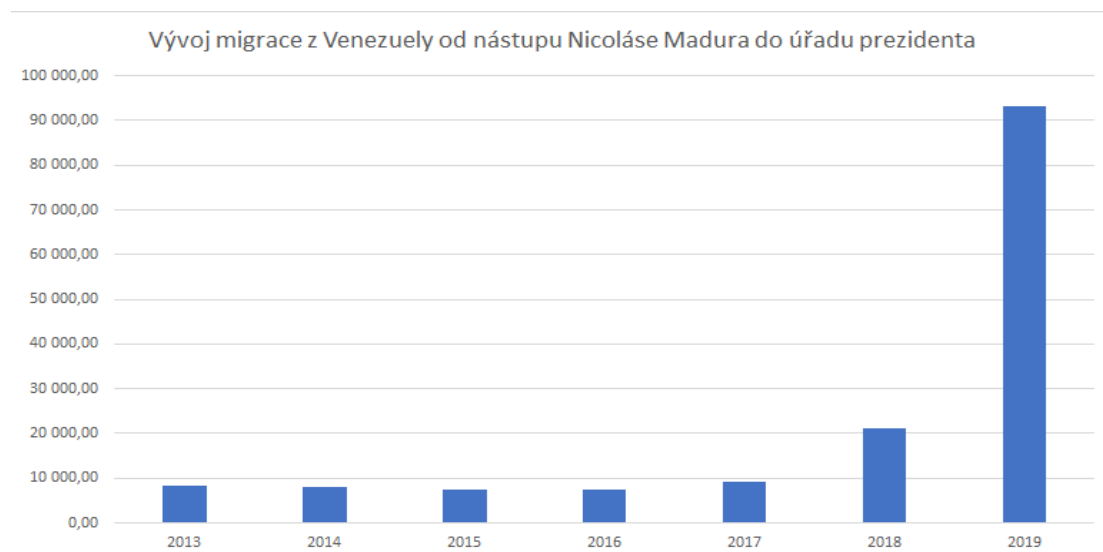
lidských práv. Proto vyzvala tyto státy, aby respektovaly mezinárodní práva a dbaly na zohledňování humanitární otázky (OHCHR, 2021).

3. Migrace venezuelských obyvatel

Nestabilní politická situace, nedostatek potravin, léků a stále se zvyšující kriminalita, to všechno jsou důvody, které přiměly miliony lidí opustit Venezuelu. Do poloviny roku 2020 opustilo Venezuelu 4,5 milionů osob z toho 138 600 tvořily osoby se statutem uprchlíka, 808 200 byli lidé žádající o azyl a 3,6 milionů byly vysídlené osoby. Podle zpráv RMRP 2021 opustilo Venezuelu v listopadu roku 2020 již přibližně 5,4 milionů lidí, z toho 4,6 milionů osob migrovalo do zemí v jihoamerickém regionu. Jedná se tak o největší mobilitu osob v nedávné historii na území Latinské Ameriky. Podle Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky opustí Venezuelu denně 4000 až 5000 lidí, aniž by znali svůj cíl. Mezi nejčastější cílové destinace patří sousední Kolumbie, Peru, Ekvádor a Brazílie (UNHCR, 2020).

Podle dat z poloviny roku 2020 pochází 67 % uprchlíků a vysídlených osob pod mandátem Úřadu Vysokého komisaře pouze z pěti zemí. Venezuela obsadila druhé místo hned po Sýrii, ze které prchá nejvíce lidí. Zbytek tvořil Afghánistán, Jižní Súdán a Myanmar. Na to navazuje fakt, že Kolumbie přijímá druhý nejvyšší počet uprchlíků nebo vysídlených osob na světě, a to především ze sousední Venezuely. Země, který hostují nejvíce uprchlíků na světě jsou Turecko a Kolumbie, následuje Pákistán, Uganda a také Německo (UNHCR, 2020).

Graf 4 Vývoj migrace z Venezuely od nástupu Nicoláse Madura do úřadu prezidenta

Zdroj: Vlastní zpracování dat Světové banky (Světová banka, 2021)

Většina zemí Latinské Ameriky a Karibiku projevila velkou solidaritu a velkorysost vůči osobám migrujícím z Venezuely, což se projevuje tím, že spousta z nich zachovává politiku otevřených hranic a některé dokonce upravují své migrační zákony, aby vyhověly potřebám migrantů. Mimo jiné jsou poskytována také povolení k pobytu, zaváděny registrace osob žádajících o azyl nebo uznávání statusu uprchlíka. Otevřená imigrační politika ovšem také způsobila silný nátlak na orgány i obyvatele těchto zemí. V některých oblastech se velmi často vyskytuje nedůvěra, negativní postoj a značné xenofobní chování vůči migrujícím Venezuelanům. Vlády některých států se tedy v roce 2019 rozhodly k přísnějším podmínkám ke vstupu na území země a zavedly povinnost vízových dokumentů. Tyto úpravy imigračních politik jednotlivých zemí naopak vedly k tomu, že se lidé migrující z Venezuely začali uchýlovat k neoficiálním cestám překročení hranic, čímž se stávají náchylnější k nelegálnímu pašování a jinému zneužívání (Selee, Bolter, 2020).

V následujících kapitolách jsou popsány konkrétní případy migrace ve čtyřech vybraných oblastech, kterými jsou Kolumbie, Peru, Brazílie a oblast Střední Ameriky a Karibiku. V rámci těchto podkapitol budou nastíněny základní informace k migrujícím osobám v jednotlivých státech a důsledky migrace na území těchto států. Porovnány budou také jednotlivé postoje států vůči přílivu venezuelských migrantů.

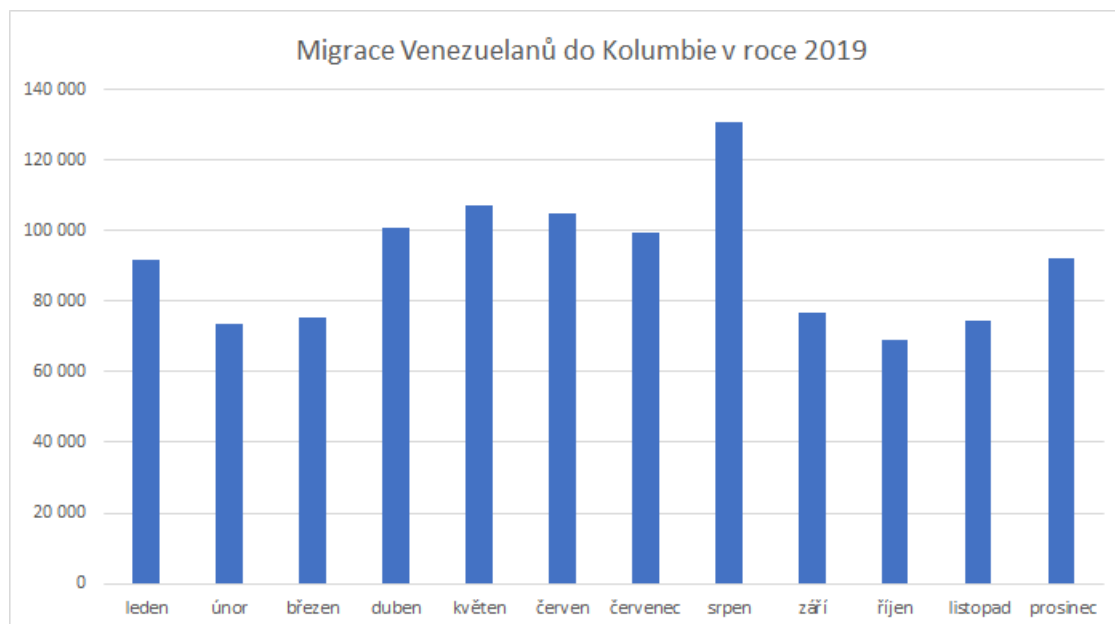
3.1. Migrace do Kolumbie

Nejvíce postiženým státem venezuelskou migrací je Kolumbie. Hranice mezi Venezuelou a Kolumbií je dlouhá více než 2000 km a migruje přes ní také největší množství osob. Lidé migrující z Venezuely se usazují téměř po celé Kolumbii kromě oblastí jižních regionů, kde se vyskytuje Amazonský prales. Největší množství Venezuelanů se ovšem koncentruje na severu a západě země při hranicích s Venezuelou a ve střední části země (Statista, 2021).

Do Kolumbie migruje stále více osob. Na konci roku 2015 zde bylo přítomných méně než 40 000 Venezuelanů. O čtyři roky později v roce 2019 se číslo navýšilo přibližně na 1 milion osob. V červenci roku 2020 se počet migrantů přítomných v Kolumbii vyšplhal na 1,8 milionu osob. Ovšem ne pro všechny znamená Kolumbie cílovou destinaci. V roce 2019 tranzitovalo Kolumbií téměř půl milionů lidí, kteří zemi míjeli při cestě do Ekvádoru. Navzdory masivním migračním vlnám si Kolumbie

oproti ostatním státům Latinské Ameriky nadále prosazuje politiku otevřených hranic (ACAPS, 2019).

Graf 5 Migrace Venezuelanů do Kolumbie během roku 2019

Zdroj: Vlastní zpracování dat z Ministerstva zahraničních věcí v Kolumbii (Ministerio de Relaciones Exteriores, 2019)

V roce 2018 bylo v Kolumbii zaregistrováno 442 462 Venezuelanů, z toho většinu tvořili dospělí ve věku 18 až 59 let (70,6 %), dále děti (26,8 %) a starší dospělí. Téměř 20 % tvořila skupina lidí s vysokými lékařskými nároky, včetně pacientů s chronickými onemocněními, těhotných a kojících žen a osob s infekčními chorobami včetně onemocnění virem HIV nebo tuberkulózou. Nejvíce zatížená byla zdravotnická střediska v příhraničních oblastech, především tedy v Severním Santanderu a oblasti La Guajira. Mezi nejčastěji hlášené případy infekčních onemocnění patří kromě tuberkulózy a AIDS také malárie, hepatitida typu A, černý kašel a spalničky. Kolumbijští lékaři se pokouší zabránit dalšímu šíření nemocí očkovaním již na hraničních přechodech, které je venezuelským migrantům nabízeno zdarma. Rychlou lékařskou pomoc také potřebují těhotné ženy, které měly ve Venezuele takřka nulový přístup k základní prenatální péči, a proto se rozhodly emigrovat, aby mohly porodit již v Kolumbii. Uvádí se, že počet dětí a těhotných žen z Venezuely, kterým je poskytována péče v Kolumbijském institutu pro péči o rodinu, vzrostl z 22 113 osob v roce 2017 na téměř 55 544 v roce 2018. S nedostatečnou prenatální péčí a nízkým příjmem potravy ve Venezuele také souvisí drastický nárůst

nízké porodní hmotnosti u novorozenců, kojenecká úmrtnost, ale i vážná onemocnění projevující se u matek v souvislosti s těhotenstvím či porodem. Kolumbijské zdravotnictví se musí také vypořádávat s častými případy těžké podvýživy, obzvláště tedy u dětí do pěti let (HRW, 2019).

Již tak solidární Kolumbie učinila v únoru roku 2021 velké gesto, kdy kolumbijský prezident Iván Duque poskytl Venezuelanům desetiletý status dočasné ochrany. Podle kolumbijského migračního úřadu se v Kolumbii nachází přibližně jeden milion venezuelských občanů, kteří jsou v zemi nelegálně bez jakéhokoli statusu. Obdržením statusu získají tito lidé nárok na ochranu, pomoc, přístup k základním službám, ale také možnost získat zaměstnání a zapojit se tak do socioekonomického sektoru. Vysoký komisař pro uprchlíky Fillippo Grandi okomentoval prezidentovo jednání jako odvážné gesto, které by mělo jít příkladem jak pro latinskoamerický region, tak i zbytek světa (UNHRC, 2021).

3.2. Migrace do Peru

V roce 2020 bylo v Peru přítomných téměř 830 000 osob migrujících z Venezuely. I navzdory tomu, že se jedná téměř o jeden milion lidí méně oproti množství osob, které migrovaly do Kolumbie, přijímá Peru druhý nejvyšší počet venezuelských migrantů hned po Kolumbii (IDB, 2020).

Většina venezuelských migrantů a uprchlíků přichází po souši ze severu od hranic s Ekvádorem. Venezuelané do Peru migrují převážně kvůli žádostem o status uprchlíka. V roce 2019 si z přibližně 800 tisíců venezuelských migrantů zažádalo o status uprchlíka 280 000 osob. Peru se tak stává přední hostitelskou zemí Venezuelanů usilujících o status uprchlíka. Se zavedením povolení k dočasnému pobytu (dále PTP) v roce 2018, kdy bylo Venezuelanům umožněno legalizovat svůj imigrační status v zemi, se rapidně navýšil počet migrantů žádající právě o PTP nebo azyl. V roce 2018 požádalo o azyl 192 000 lidí. O rok později v roce 2019 se počet lidí žádajících o azyl více než zdvojnásobil na 482 571 žádostí. Ve stejném roce obdrželo 370 000 Venezuelanů dočasné povolení pobytu (Camino, Lopéz, 2020).

Venezuelané směřující do Peru cestují přes Kolumbii a Ekvádor, musí tak překonat značnou vzdálenost a spousta z nich nemá finanční prostředky na autobusovou či jinou dopravu a jsou nuceni jít pěšky. Lidé tak cestují několik dní ale i týdnů a poté co se dostanou k hranici Peru jsou ve velmi špatném fyzickém stavu.

Většinu finančních prostředků použili na cestu do cílové země, jsou vyhladovělí, potřebují lékařské ošetření a hledají místo k ubytování. (UNHCR, 2019).

Navzdory těmto potřebám humanitární pomoci, mají venezuelští migranti a uprchlíci žijící v Peru omezený přístup k sociálním službám. Ty jsou přístupné pouze těm, kteří vlastní identifikační průkaz totožnosti nebo jsou zaregistrováni migračními úřady ve zvláštní kategorii zranitelných osob. Co se týče konkrétně zdravotnické péče, nárok na bezplatné lékařské ošetření mají pouze těhotné ženy a děti do pěti let. Tato omezení postihují převážně osoby trpící chronickými onemocněními, starší populaci, a rodiče samoživitele s malými dětmi. Neustále také přibývá případů souvisejících s duševním zdravím a psychickými problémy. Lékařský systém ovšem nedisponuje dostačující kapacitou specializovaných lékařů a zdravotnických zařízení (RMRP, 2020).

Kromě nedosažitelné lékařské péče se omezený přístup ke službám týká také vzdělání. Podle průzkumu ENPOVE, nenavštěvuje školu 75 % dětí ve věku od 3 do 5 let, 54 % ve věku 6 až 11 let a 60 % dětí v rozmezí 12 až 16 let. Mezi důvody, proč děti nedodrží školní docházku patří podobně jako u zdravotnictví absence identifikačních dokumentů, nedostatek finančních prostředků k zajištění školních pomůcek, ale také přítomná diskriminace a xenofobní chování ve školním prostředí (RMRP, 2020).

Na problematiku integrace a přijetí venezuelských dětí do společnosti zareagovalo Kanadské velvyslanectví společně s Dětským fondem Organizace spojených národů při spolupráci s Peruánským migračním úřadem, když na jaře roku 2019 založili společnou kampaň s názvem #WelcomeThemWithLove neboli #RecíbelosVonAmor. Iniciativa hlásající „Přivítejme je s láskou“ vyzývá peruánské občany k solidaritě a vzájemné podpoře při snaze o propojení dvou národností. Tento projekt upozorňuje na fakt, že právě děti jsou nejvíce ohroženou složkou příchozí venezuelské populace a na jejich ochranu by se měl klást obzvlášť velký důraz (UNICEF, 2019).

Vzhledem k masivnímu nárůstu migrujících osob, kterým bylo přiděleno PTP nebo azyl, počáteční solidaritu tamních obyvatel rychle vystřídaly obavy a nesouhlas s dalším pronikáním venezuelských uprchlíků na území Peru. Na nespokojenost mezi peruánskými občany reagovala vláda, která se rozhodla zpřísnit imigrační politiku.

V červnu roku 2019 byla vyhlášena opatření k regulaci vstupu do země, která zahrnovala ukončení vydávání PTP. Povolení k dočasnému pobytu poskytovalo venezuelským uprchlíkům a migrantům možnost jeden rok žít a pracovat na území Peru. Díky tomuto povolení měli Venezuelané také přístup k lékařské péči a veřejnému školství. PTP bylo nahrazeno povinností mít cestovní pas a zavedením přísně kontrolovaných humanitárních víz, které je velmi obtížné získat. Ačkoliv je samotné vystavení humanitárních víz bezplatné, pro mnoho lidí se může stát velmi nákladné. Víza lze získat pouze na peruánských konzulátech v Caracasu a Puerto Ordaz, nebo v Kolumbii, Brazílii a Ekvádoru ale již ne na hraničních přechodech nebo v samotném Peru. Obdržení takových dokumentů může být nákladné kvůli vysoké korupci mezi úředníky ve Venezuele, kteří víza vydávají. Programový ředitel pro IOM v Limě Rogelio Quinteto uvedl, že podobná opatření mohou vést k masivnímu nárůstu obchodování s lidmi a nelegálním přecházení přes hranice (Dupraz-Dobias, 2019).

Studie Světové banky ovšem paradoxně poukazuje na fakt, že venezuelští migranti představují pro Peru ekonomickou příležitost a disponují potenciálem k podpoření ekonomického růstu. Ředitelka Světové banky pro Bolívii, Chile, Ekvádor a Peru Marianne Fay v souvislosti s touto situací uvedla, že se Peru zachovalo velmi solidárně při své reakci na imigraci venezuelské populace a nyní má země příležitost využít potenciál těchto osob a přeměnit tak výzvu z imigrační situace v příležitost pro obě strany. Aby tyto představy o vzájemné nápomoci byly naplněny, musí dojít k výrazným změnám v podpoře integrace venezuelských obyvatel do peruánské společnosti. Venezuelská populace se pro ekonomiku státu stává atraktivní také proto, že do země přichází převážně lidé v produktivním věku (18-59 let), kteří často pochází z městských oblastí a dosahují potřebného vzdělání a kvalifikace (Světová banka, 2019).

Kromě nucené migrace z rodné země, hladu, vyčerpání a zdravotním komplikacím čelí Venezuelané nacházející se v Peru i dalším výzvám. Jednou z nich je přítomnost koronavirové pandemie, která v loňském roce zasáhla celý svět, včetně latinskoamerického regionu. Peru jako jeden z prvních v Jižní Americe vyhlásil celostátní lockdown, aby zabránil šíření COVID-19. Řada Venezuelanů se v Peru živila neformálním zaměstnáním nebo prací na ulicích. Kvůli nucenému uzamčení doma, byť i kvůli ochraně vlastního zdraví, tak většina z nich přišla o veškerý příjem i po dobu několika měsíců. Evropská unie od počátku finančně podporuje humanitární

intervenci v Peru na podporu lidí, kteří emigrovali z Venezuely ale také osob zasažených koronavirem. Z toho část své podpory vkládá do činností nevládní organizace Action Against Hunger, která v oblasti působí. Díky této iniciativě je mnohým poskytnuta humanitární pomoc ve formě psychické podpory, základního vzdělání v oblasti sexuální a reprodukční péče a distribuce hygienické výbavy k prevenci před nákazou koronavirem. Také se podílí na koordinaci distribuce potravin v síti přístřešků, ve kterých Venezuelané přebývají (EU, 2020).

3.3. Migrace do Brazílie

Vzhledem ke společné hranici je také Brazílie výrazně zasažena migrací venezuelských obyvatel. Od roku 2017 překročilo hranice s Brazílií více než 454 800 Venezuelanů, přičemž spousta z nich zemi opět opustila a pokračovala v migraci nebo se kvůli nepřívětivému přístupu místních obyvatel navrátila zpět do Venezuely¹¹. Ovšem i navzdory tomu bylo v červenci 2019 zaznamenáno 111 607 aktivních žádostí o azyl a 87 342 Venezuelanů požádalo o povolení k dočasnému pobytu (RMRP, 2020). V březnu roku 2020 se v Brazílii nacházelo 253 000 osob venezuelského původu (ACAPS, 2020).

Do Brazílie Venezuelané nejčastěji migrují z jihu země, tedy přes severní hranici Brazílie. Nejfrekventovanějším místem, kudy venezuelští migranti a uprchlíci nejčastěji přicházejí je pohraniční město Pacaraima, které je situované na severu země ve státě Roraima. Odtud nejvíce lidí pokračuje do hlavního města tohoto státu, Boa Vista. Je důležité zmínit, že Roraima je mimo jiné také ekonomicky nejslabší stát celé Brazílie a nejhůře propojený se zbytkem země. Pro Venezuelany může být také obtížný fakt, že se jedná o oblast nejvíce izolovanou od zbytku země kvůli přítomnosti amazonského deštného pralesa, který tuto plochu pokrývá. Kvůli nedostatečnému ekonomickému potenciálu a pracovním příležitostem, se lidé často přesouvají do jiných částí Brazílie. Ovšem jakýkoli způsob dopravy zde je velmi obtížný a z toho důvodu také nákladný právě kvůli zanedbanosti regionu a geografickým podmínkám (RMRP, 2020).

Počet Venezuelanů migrujících do Brazílie se od roku 2017 výrazně navýšil. V roce 2019 přešlo denně hranice státu přibližně 600 osob. Ve státě Roraima v té době

¹¹ V srpnu 2018 zapálili občané Brazílie ve městě Pacaraima tábořiště migrantů po údajném útoku na majitele místního podniku (National Geographic, 2018).

žilo odhadem 100 000 venezuelských občanů, což tehdy tvořilo jednu pětinu celkové populace Roraimy. Na území Roraimy bylo pro přicházející Venezuelany zřízeno 13 přístřešků, ve kterých v roce 2019 přebývalo přibližně 6 000 lidí včetně dětí. Ovšem kapacity jsou omezené a z toho důvodu většina lidí žije na ulicích nebo v opuštěných budovách. V roce 2019 žilo ve městě Boa Vista přibližně 23 000 Venezuelanů v opuštěných budovách, které bývají často ve velmi špatném stavu a více než 3 000 osob pobývalo na ulici (MSF, 2019).

V lednu roku 2020 Americká agentura pro mezinárodní rozvoj (dále USAID) a Mezinárodní organizace pro migraci při OSN zahájily program, který měl za cíl pomoci venezuelským migrantům trvale se usadit v Brazílii. Reagují tak na skutečnost, že navzdory jazykové bariéře se spousta Venezuelanů rozhodlo v migraci již dále nepokračovat a zůstat v Brazílii. Mezi hlavní cíle programu patří podpora sociální integrace venezuelských migrantů, snadný přístup k legálnímu zaměstnání a dále také školení a jazykové kurzy. Kromě toho má také USAID a IOM pomoci brazilským složkám rozptýlit ohnisko venezuelských imigrantů na severu země také do ostatních částí Brazílie, aby došlo k zmírnění napětí v příhraničních oblastech, kde je koncentrace Venezuelanů nejvyšší. Spojené státy podporují organizace působící v jihoamerickém regionu také finančně. USAID uvedla, že poskytla téměř patnáct milionů dolarů na podporu Venezuelanů v Brazílii (Boadle, 2020).

Kromě nemocí, které se vyskytly ve Venezuele a následně se rozšířily i přes hranice státu se u Venezuelanů vyskytují také nemoci spojené právě s nedostatečnou hygienou a špatnými podmínkami, které souvisí s jejich pobytem na ulici nebo opuštěných komplexech. Jedná se o nemoci jako svrab, průjem nebo pneumonie (MSF, 2019). Poskytování základní lékařské péče venezuelským migrantům a uprchlíkům je mimo jiné také zahrnuto v tzv. Uvítací operaci (*Operação Acolhida*) založené brazilskou vládou. V rámci této akce byli do státu Roraima dosazeni lékaři, zdravotní sestry i lékárníci, aby se podíleli na poskytování lékařské pomoci venezuelským občanům. Týmy zdravotníků navštěvují Venezuelany v provizorních přístřešcích v pohraničním státě dvakrát až třikrát týdně. U většiny případů se jedná o léčbu průjemových onemocnění, kožních infekcí, podvýživy nebo také onemocnění dýchacích cest (HRW, 2019).

Specifikem v případě venezuelské migrace do Brazílie je vysoká migrace domorodých obyvatel Venezuely. V červenci roku 2019 se nacházelo v Brazílii přibližně 4 654 domorodých obyvatel Venezuely a jejich počet stále narůstá. Přibližně 80 % této etnické skupiny pochází z kmene Warao, který obývá území u delty řeky Orinoko na severu země. Další nejčastěji migrující skupinou původních obyvatel je kmen Pemon, který obývá především jihovýchodní část Venezuely, v blízkosti největších vodopádů světa Salto Angel a v Brazílii tvoří méně než 20 % přicházejících původních obyvatel (RMRP, 2020).

Vzhledem k tomu, že se jedná o charakteristickou populaci se specifickými potřebami, zaměřila se na tuto komunitu Mezinárodní organizace pro migraci, která vydala publikaci s názvem *Legal Aspects of Assisting Venezuelans Indigenous Migrants in Brazil*, ve které představuje komplexní pomoc při identifikaci těchto osob. Erika Yamada, předsedkyně EMRIP upozorňuje, že na tuto konkrétní populaci by se měly státní orgány obzvláště zaměřit. Tito lidé čelí výzvě související s integrací do společnosti a uspokojením nejzákladnějších potřeb. Zmíněná publikace obsahuje 35 doporučení týkajících se sedmi klíčových oblastí. Tyto klíčové oblasti zahrnují náležitou ochranu původních obyvatel, institucionální aspekty, dokumentaci, přijetí do společnosti, vzdělání, zdraví a sociální pomoc. Jedním ze zmíněných doporučení obsažených ve zprávě IOM bylo také osvobození domorodých občanů od nutnosti předložit identifikační dokumenty s uvedením jmen obou rodičů po příchodu do Brazílie. Je to z toho důvodu, že v původních dokumentech domorodých komunit tyto informace chybí (IOM, 2019a).

Další ohroženou skupinou migrujících je poměrně velké množství nezletilých dětí a dospívajících, kteří do Brazílie vstupují bez doprovodu. Od roku 2015 odešlo z Venezuely přibližně 25 000 nezletilých osob bez doprovodu dospělého. Většina jich odchází právě do sousední Kolumbie nebo Brazílie, kde jsou často vystavováni vykořisťování a verbování do gangů. Počet přichozích nezletilých byl natolik vysoký, že UNICEF v loňském roce ve městě Boa Vista zprostředkoval dva domy především pro mladé migranty (Costa, 2020).

3.4. Migrace do Karibiku a oblastí Střední Ameriky

3.4.1. Karibské oblasti

Mezi nejčastější karibské oblasti, do kterých Venezuelané migrují patří sousední Guyana, nedaleké ostrovy státu Trinidad a Tobago, ostrovy Aruba a Curaçao a východní část ostrova Hispaniola, Dominikánská republika. Kromě emigrace Venezuelanů se podobně jako v případě Kolumbie navrací do Guyany významné množství potomků guyanských migrantů, kteří žili ve Venezuele. V září roku 2019 se v oblasti Karibiku nacházelo přibližně 100 000 venezuelských migrantů (RMRP, 2020).

Podle platformy Response For Venezuelans (dále R4V) se počet Venezuelanů v Karibiku za pouhý rok téměř zdvojnásobil a na podzim roku 2020 se zde nacházelo přibližně 195 800 osob. Nejvíce zatížená je oblast Dominikánské republiky, kde se nachází odhadem 114 500 venezuelských osob. Druhou oblastí, kam Venezuelané nejvíce migrují jsou ostrovy státu Trinidad a Tobago a stát Guyana, ve kterých se nachází přibližně 24 tisíc Venezuelanů. A v poslední řadě jsou to karibské ostrovy Curaçao a Aruba, na které z Venezuely emigrovalo přibližně 17 000 lidí (R4V, 2020).

Vzhledem k faktu, že se většinou jedná o malé ostrovy s omezenou plochou¹², které se nachází poměrně blízko od pobřeží Venezuely, je zde výrazný tlak na tamní obyvatele a vládní orgány. Vzhledem k masivním migračním vlnám se některé státy Karibiku rozhodly zavést opatření, která měla za úkol zmírnit příliv migrantů do těchto oblastí. Některé země se rozhodly imigraci regulovat vízovou povinností, jiné (Guyana) se uchýlily k dočasnému uzavření hranic s Venezuelou. Zde se setkáváme s podobným problémem jako u některých států Jižní Ameriky, kdy přístup k imigračním požadavkům těchto zemí je pro Venezuelany obtížný, a proto se velmi často uchylují k neoficiální cestě migrace. Situace venezuelských migrantů, kteří se rozhodli migrovat do ostrovních oblastí Karibiku je ovšem o to náročnější, protože většina osob se do těchto destinací dopravuje po moři. Zprávy o úmrtí Venezuelanů při pokusu přepravit se lodní dopravou do oblastí Karibiku se stávají stále častější. Odhaduje se, že mezi lety 2018 až 2019 zahynulo při pokusu přepravit se do Karibiku

¹² Například celková rozloha ostrovního státu Curaçao, který se nachází přibližně 60 km severně od pobřeží Venezuely, je 444 km² (Britannica, 2019).

přibližně 100 lidí a bylo zaznamenáno 118 případů obchodování s lidmi. Podle neoficiálních údajů však mohou být čísla i mnohem vyšší (RMRP, 2020).

V prosinci roku 2020 vyjádřila mluvčí Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Marta Hurtado lítost nad úmrtím minimálně jednadvaceti venezuelských migrantů včetně dětí, kteří se snažili lodí dopravit na nedaleké ostrovy Trinidad a Tobago. Na lodi s kapacitou osmi míst se nacházelo 41 osob, které vypluly na širé moře bez záchranných vest nebo navigačního systému. Podobně nešťastná událost se stala šestého prosince minulého roku, kdy při ztroskotání lodi utonulo nejméně 34 osob. O několik dní později deportovaly úřady Trinidad a Tobago téměř 100 lidí, včetně 22 dětí zpět do Venezuely. Ministerstvo bezpečnosti Trinidadu a Tobago uvedlo, že deportace jsou uskutečňovány ve spolupráci s venezuelskými úřady (HRW, 2021).

Vysoký komisař OSN pro uprchlíky a Mezinárodní organizace pro migraci opakovaně upozorňovaly na nutnost zastavit pašeráky a obchodníky s lidmi, kteří posílají migranty a uprchlíky na nebezpečné námořní cesty. Stejně tak naléhají na autority jak Venezuely, tak státu Trinidad a Tobago, aby více spolupracovaly právě na bezpečnosti a ochraně migrantů a uprchlíků, ale také na koordinaci bezpečných migračních tras (OHCHR, 2020).

Ačkoliv byla většina zemí Latinské Ameriky solidární a empatická v souvislosti s humanitární a migrační krizí ve Venezuele, Trinidad a Tobago je za postoj vůči venezuelským migrantům a uprchlíkům velmi kritizován. Kromě toho, že orgány tohoto státu neodsuzují masivní porušování lidských práv ve Venezuele, upřednostňují také vlastní ochranu národní bezpečnosti před pomocí Venezuelanům. Takové jednání si místní úřady obhajují tím, že na ostrovech Trinidad a Tobago není zavedena žádná národní legislativa pro uprchlíky a argumentují tím, že tyto lidé ze země přecháží kvůli spáchání trestného zločinu. Izolaci státu v dnešní době také nahrává přítomnost koronavirové pandemie (Tillotson, 2020).

V návaznosti na zmíněnou ochranu národní bezpečnosti a ochranu hranic státu, v zimě roku 2020 deportovaly úřady Trinidad a Tobago nejméně 16 dětí a přibližně 12 dospělých zpět poté, co dorazili do státu hledat bezpečí a ochranu. Agentura Reuters uvedla, že soudce v Trinidadu později nařídil návrat lodi zpět na ostrov (Kinosian, Ramirez, Hutchinson-Jafar, 2020). V současné době jsou někteří jedinci ihned po příjezdu na ostrovy zadržováni a zpět deportováni bez jakéhokoli řádného procesu. To

se týká například případu, kdy 17. listopadu loňského roku policie zadržela 29 Venezuelanů včetně dětí ihned poté, co přicestovali na ostrov. Některé děti dokonce cestovaly samy, aby se na ostrově připojily ke svým rodinám. O pět dní později 22. listopadu je pobřežní policie poslala na dvou malých člunech zpět do Venezuely. Na to reagovala Meziamerická komise pro lidská práva (dále IACHR), která nařídila Trinidadu a Tobago, aby neposílaly zpět děti, dokud nebudou zanalyzována rizika, která by pro ně návrat představoval. Bylo uvedeno, že mezi deportovanými dětmi se nacházeli i tací, kteří utíkali před domácím zneužíváním nebo trpěli vážnými onemocněními a přijeli na ostrovy kvůli lékům, které ve Venezuele nejsou běžně k dostání. Komise také konstatovala, že zmíněné osoby před deportací nebyly vyslyšeny soudcem, nebyla jim poskytnuta příležitost setkat se s právníkem a dětem nebylo umožněno kontaktovat své rodiče a opatrovníky. Takové chování státu nejen potvrzuje loajlnost vůči vládě Nicoláse Madura, ale také tím porušuje mezinárodní právo (HRW, 2021).

V dubnu roku 2019 zavedla vláda Trinidadu a Tobago pro venezuelské migranty registrační systém. Tato registrace Venezuelanům umožnila usadit se a pracovat v zemi po dobu jednoho roku. Po ukončení registrací se v zemi nacházelo přibližně 16 500 registrovaných Venezuelanů, kterým byla registrace později také prodloužena o šest měsíců do konce roku 2020. Trinidad a Tobago ovšem také od června 2019 oznámily vízové omezení vztahující se na venezuelské pasy (Jafar, 2021).

3.4.2. Oblast Střední Ameriky a Mexika

Oblast Střední Ameriky a Mexika v kontextu venezuelské migrace zahrnuje především zmíněné Mexiko, Panamu a Kostariku, kde je příliv migrantů největší. Tyto země představují cílovou destinaci tradičně pro osoby migrující z okolních zemí, především tedy z Hondurasu, Salvadoru, Guatemaly a Nikaraguy. V posledních letech se zde ovšem také výrazně navýšil počet migrantů přicházejících z Venezuely. V říjnu roku 2019 se v této oblasti nacházelo přibližně 195 000 osob venezuelského původu, v listopadu roku 2020 počet lidí pocházejících z Venezuely vzrostl na 251 900. Podle zprávy z platformy Response for Venezuelans vydané v listopadu 2020 se nejvíce venezuelských migrantů a uprchlíků v této oblasti nachází v Panamě, kde bylo v roce 2020 přítomných přibližně 120 000 osob. O dvacet tisíc Venezuelanů méně se nacházelo v Mexiku a do Kostariky migrovalo odhadem 30 000 osob (R4V, 2020).

Jak již bylo zmíněno tyto země kromě přílivu venezuelských uprchlíků čelí migraci i z jiných zemí tohoto regionu. Například Kostarika se kromě přicházejících Venezuelanů také vypořádává s výrazným nárůstem nikaragujských migrantů, kteří do země přicházejí přibližně od dubna roku 2018¹³. Kvůli výraznému imigračnímu tlaku na kostarické úřady dochází ke značnému zpomalení procesu vyřizování imigračních dokumentů a registrací, kdy venezuelští migranti a uprchlíci čekají i šest až devět měsíců, než si mohou zažádat na migračních úřadech o potřebné dokumenty a žádosti. Od roku 2015 do června 2019 bylo v Kostarice zaznamenáno celkem 16 360 žádostí o legalizaci imigrace, z nichž pouhých 34 procent bylo schváleno. Ve stejném časovém období bylo podáno 6 949 žádostí o azyl, přičemž schválena byla pouze tři procenta (přibližně 209 žádostí) z celkového množství. Dlouhé čekací prodlevy znemožňují Venezuelanům přístup k sociálním službám a trhu práce, což je činí mnohem zranitelnější a náchylnější vůči vykořisťování. Tento problém může mít velký dopad především na osoby se specifickými potřebami, které z celkového množství přítomných Venezuelanů v Kostarice tvoří přibližně 85 procent. Konkrétně se jedná o osoby trpící chronickým onemocněním, rodiče samoživitele, těhotné a kojící ženy a osoby s mentálním či fyzickým postižením (RMRP, 2020).

Venezuelané do Kostariky migrují převážně letecky, nebo přes hranice s Panamou. Vzhledem k tomu, že se jedná o nákladný způsob, neočekává kostarická vláda výraznější nárůst migrace. S tím ovšem souvisí fakt, že Venezuelané přicházející do Kostariky, kteří většinu svých finančních prostředků použili na dopravu, mají omezenější zdroje a vyžadují větší humanitární podporu. Kostarika také poskytuje přístup k bezplatnému vzdělání pro děti, univerzální lékařskou léči pro těhotné ženy a ART léčbu pro osoby nakažené AIDS (RMRP, 2020).

Navzdory faktu, že panamská vláda uplatnila vízovou povinnost za účelem regulovat příliv venezuelských migrantů a uprchlíků, počet osob přicházejících do Panamy se za rok 2019 výrazně zvýšil. V červenci roku 2019 přišlo neoficiální cestou do Panamy 3 970 Venezuelanů, což je výrazný nárůst oproti údajům z předchozího měsíce, kdy za červen přešlo nelegálně hranice 3 065 osob. Venezuelané do Panamy převážně migrují přes nebezpečnou oblast Darién, která se rozkládá na hranici mezi

¹³ V dubnu roku 2018 vypukly v Nicaraguy protesty proti státnímu návrhu o reformě týkající se sociálního zabezpečení, konkrétně penzí (WFP, 2018).

Kolumbií a Panamou¹⁴. První záchytný bod pro Venezuelany, kteří vstupují do Panamy přes hranici s Kolumbií je dočasný humanitární přístřešek (dále ETAH) Peñita. To se ovšem netýká pouze osob migrujících z Venezuely. V červenci roku 2019 zde pobývalo 1 186 osob přibližně dvaceti národností, včetně 170 dětí. Většinou se jednalo o migranty z Haiti, Kamerunu, Indie, Kuby a Srí Lanky, pro které je Panama pouze tranzitní zemí na cestě do Spojených států nebo Kanady. Podmínky v Peñitě jsou velmi žalostné, především zdravotnická situace je zde velmi znepokojující. Několik dětí ve věku do pěti let trpí průjmy, horečkami, kašlem nebo zvracením především kvůli špatnému stravování, nedostatku pitné vody a léků. Národní pohraniční služba (SENAFRONT) do této oblasti vyslala zdravotníky, aby byla přicházejícím migrantům poskytnuta lékařská pomoc. Avšak lidské zdroje ani léky vzhledem k vysoké poptávce po lékařských službách nejsou dostačující (UNICEF, 2019).

Většina Venezuelanů, která přišla do Mexika se koncentruje v hlavním městě Mexico City a okolí a také v oblasti poloostrova Yucatán, ve městě Cancún a Playa del Carmen. Ti, kteří se rozhodli pro Mexiko jako svou cílovou stanici a usilují o řádný status nebo azyl, ve velké většině disponují vysokoškolským či středním vzděláním a potřebnou kvalifikací. Ovšem vyřizování potřebných imigračních formalit a dokumentů může vést podobně jako v Kostarice k dlouhým čekacím dobám v řádech i několika měsíců. Venezuelany bez oficiálních statusů není možné řádně zaměstnat, a proto se i přes vysoký stupeň vzdělání a kvalifikace uchylují k žebrání, sexuální práci, dětské práci, nebo vykonávání práce v nebezpečných a vykořisťovatelských podmínkách (RMRP, 2020).

Navzdory tomu disponuje Mexiko poměrně ucházejícím systémem pro vzájemnou integraci. Venezuelanům, kterým byl uznán status uprchlíka je vydán průkaz trvalého pobytu v zemi, číslo sociálního pojištění a registrační číslo obyvatele (CURP), které poskytují přístup k veřejným službám. Venezuelští uprchlíci a migranti mají také bez ohledu na status nárok na základní vzdělání. Napříč tomu ale mexický sociální systém zaostává v oblasti poskytování lékařské péče. Zrušení veřejné lékařské péče v rámci Seguro Popular¹⁵ zvýší počet osob bez přístupu k lékařské pomoci.

¹⁴ Darién je oblast tropického deštného pralesa na hranicích Kolumbie a Panamy (Kohn, 2020).

¹⁵ Seguro Popular je veřejné zdravotní pojištění založené v Mexiku, které mělo za cíl rozšířit lékařskou péči a snížit nerovnost v oblasti zdravotnictví (Světová banka, 2015).

Venezuelané jsou tak nuceni uchýlit se pouze k soukromým službám, které si mnohdy nemohou dovolit (RMRP, 2020).

Níže uvedená tabulka znázorňuje celkové množství osob venezuelského původu, které do zmíněných států migrovali. Jedná se o aktualizovaná data k roku 2020 přebraná z textu výše.

Tabulka 1 Porovnání celkového množství Venezuelanů v jednotlivých státech v roce 2020¹⁶

Rok	Stát	Počet Venezuelanů
2020	Kolumbie	1 800 000
2020	Peru	830 000
2020	Brazílie	250 000
2020	Panama	120 000
2020	Dominikánská republika	114 500
2020	Mexiko	100 000
2020	Kostarika	30 000
2020	Trinidad a Tobago	24 000
2020	Guyana	24 000
2020	Curaçao	17 000
2020	Aruba	17 000

Zdroj: (ACAPS, 2019; ACAPS, 2020; IDB, 2020; R4V, 2020)

4. Důsledky migrace

Migrace venezuelských občanů má dopad na osoby samotné ale také na státy, do kterých Venezuelané odcházejí. Důsledky migrace mohou být jak pozitivní, tak i negativní, a to jak na straně Venezuelanů, tak na straně přijímacích států. Jak již bylo zmíněno, přicházející migranti znamenají velkou zátěž pro sociální systémy, vládní orgány a místní obyvatelstvo daných států. Z toho důvodu se vřelé přijetí místních obyvatel ve spoustě případů přeměnilo na xenofobní chování, odtažitost a diskriminaci. Takové jednání může vést ke spoustě dalších negativních faktorů. Například že se venezuelské děti nezapojí do vzdělávacího systému dané země právě ze strachu z postoje ostatních dětí a vyučujících. Negativních dopadů může být celá řada. V následujících dvou podkapitolách budou nastíněny dva negativní důsledky

¹⁶ Údaje zmíněné v tabulce jsou převzaty z výše uvedených kapitol.

migrace, a to dopad na zdravotní stav osob a zdravotnický systém a problematika organizovaného zločinu.

4.1. Zdravotní péče

Jedním z negativních důsledků masivní venezuelské migrace je šíření nemocí. Jedná se o infekční onemocnění ale také o choroby, které se rozšířily kvůli nedostatečnému proočkování populace. Jak bylo již zmíněno dříve, jedná se především o rozšíření malárie, tuberkulózy, onemocnění svrab nebo spalniček ale i mnoho dalších, což vedlo k velkému zatížení zdravotnických zařízení v cílových či tranzitních zemích Venezuelanů. Jen v Kolumbii bylo v první čtvrtině roku 2018 zaregistrováno 132 případů malárie, 42 případů tuberkulózy, 24 osob trpících horečkou dengue, 28 HIV pozitivních osob, 24 případů akutní hepatitidy, 22 osob s černým kašlem a 20 osob trpících onemocněním spalniček (Torres, Castro, 2018).

Propuknutí onemocnění spalniček ve Venezuele, které začalo v roce 2017 se rozšířilo také do okolních zemích, do kterých Venezuelané migrovali. Příkladem takové země je Brazílie, kde se počet potvrzených případů spalniček v roce 2018 vyšplhal na 10 247. Nejvíce rozšířené jsou spalničky právě ve státě Roraima a Amazonas, kde je hlášených nejvíce potvrzených případů od února 2019, konkrétně 9 804 osob nakažených spalničkami. Nejvíce potvrzených případů v Roraimě se vyskytovalo právě u lidí přicházejících z Venezuely, především tedy u domorodých obyvatel. Přibližně polovina případů byla potvrzena ve městě Boa Vista, které má paradoxně nejnížší míru proočkování proti spalničkám. Na rapidní nárůst spalniček v severních oblastech země vláda v srpnu roku 2018 zareagovala třídní očkovací kampaní, při které bylo v Roraimě podáno 38 744 očkovacích dávek dětem do pěti let. V Roraimě se také dramaticky zvýšil počet nakažených malárií, která byla ve Venezuele rovněž velmi rozšířená, obzvláště ve státě Bolívar, který hraničí s Brazílií. Podle lékařů jsou Venezuelané oproti Brazilcům více náchylní na ohrožení na životě v důsledku malárie, a to především kvůli celkově špatnému zdravotnímu stavu a výrazné podvýživě. Zdravotnický systém také velmi zatěžuje přítomnost tuberkulózy, u které počet případů v roce 2018 až sedminásobně vzrostl oproti předchozímu roku 2017. Jedná se o jednu z největších zátěží brazilského lékařského systému kvůli její obtížné a komplikované léčbě (HRW, 2019).

Kromě rozšíření spalniček v okolních zemích, také značně narostl počet HIV pozitivních osob. V Kolumbii bylo v roce 2017 hlášeno 13 310 nových případů HIV, přičemž 108 osob pocházelo z jiných zemí než Kolumbie. Z těchto 108 importovaných případů tvořilo 83 % osoby pocházející z Venezuely. S tím také souvisí fakt, že nejvíce HIV potvrzených případů se nachází v departmentu Severní Santander, La Guajira ale také v hlavním městě Bogota. Kromě Kolumbie zaznamenala nárůst případů HIV také Panama. Podle údajů z největší veřejné nemocnice v Panamě nemocnice Santo Tomas bylo v nemocni mezi lety 2016 až 2018 zaregistrováno 2 439 případů HIV, z toho 13,5 % tvořily HIV pozitivní osoby migrujících z Venezuely (Rodríguez-Morales et al., 2019). Osoby trpící AIDS také velmi často migrují do Brazílie, kde je ARV léčba například oproti Kolumbii bezplatná, a to bez ohledu na imigrační status jedince (Doocy et al., 2019).

S nejvíce zatíženým zdravotnickým systémem se potýká Kolumbie, která Venezuelanům poskytuje bezplatnou nouzovou lékařskou péči. Zejména zatížená je oblast Severního Santanderu, kde byla od ledna 2017 do června roku 2018 nouzová lékařská péče poskytnuta 19 108 venezuelským občanům. Fakultní nemocnice Erasmo Meos v Cúcutě (Severní Santander) přijímá většinu venezuelských pacientů. Počet ošetřených Venezuelanů ve státě Severní Santander se od roku 2017 do roku 2018 zvýšil o 248 %. Z venezuelských občanů, kteří byli v prvních pěti měsících roku 2018 ošetřeni v oblasti Severního Santanderu bylo 65 % hospitalizováno, 18 % byla poskytnuta pohotovostní péče, 12 % tvořila porodní péče a 5 % ambulantní konzultace. Na přetížení kolumbijských nemocnic a zdravotnických center reaguje řada mezinárodních organizací včetně kolumbijského Červeného kříže a Světové zdravotnické organizace, které se snaží o podporu těchto zařízení, jak finanční, tak lidskou. Ovšem navzdory pomoci těchto organizací, nese kolumbijská vláda většinu nákladu sama (Doocy et al., 2019).

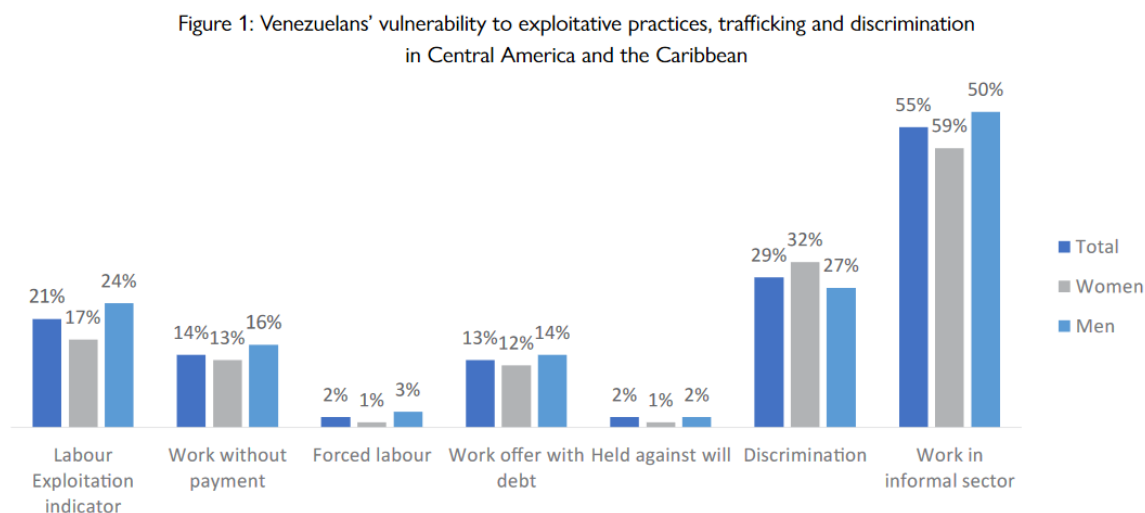
4.2. Organizovaný zločin

Několik zemí Střední a Jižní Ameriky se rozhodlo kvůli masivnímu nátlaku venezuelské migrace omezit vstup na jejich území prostřednictvím zavedení povinnosti předložit jisté migrační dokumenty, nebo své hranice vůči uprchlíkům a migrantům zavřely úplně. Ve většině případů tato opatření vedou k tomu, že se Venezuelané rozhodnou pro neoficiální cestu k překročení hranic. Tyto nelegální migrační trasy jsou obvykle kontrolovány lidmi, kteří se na těchto osobách dopouštějí

organizovaného zločinu. Konkrétně se jedná o pašování a obchod s migranty, moderní otroctví, které zahrnuje sexuální práce nebo práci v zemědělství, verbování do gangů nebo ozbrojených skupin, ale také vykořisťování nebo nucenou a dětskou práci. V roce 2018 uvedla venezuelská nevládní organizace Paz Activa, že od roku 2017 bylo na území Venezuely zaznamenáno 198 800 případů obchodování s lidmi. Také kolumbijské úřady tvrdí, že společně s venezuelskou migrací vzrostl obchod s lidmi. V roce 2019 bylo v kolumbijském hlavním městě Bogota 75 % obětí obchodu s lidmi tvořeno osobami venezuelského původu (InSight Crime, 2019).

Na obchod s lidmi plynule navazuje také problematika vykořisťování. Na obrázku níže jsou graficky vyobrazené zkušenosti se zacházením s venezuelskými občany v oblastech Střední Ameriky a Karibiku. Obecně se jedná o pracovní zkušenosti spojené s vykořisťováním, neohodnocenou prací, zaměstnáním v neoficiálním sektoru a diskriminací.

Graf 6 Graficky znázorněné způsoby zacházení s Venezuelany v oblasti Střední Ameriky a Karibiku

Source: DTM flow monitoring surveys, July-December 2018

Zdroj: (IOM, 2019b)

Jak již bylo zmíněno, většina obětí organizovaného zločinu je poté dosazena do zemědělských prací nebo sexuálního průmyslu. Podle neziskové organizace InSight Crime jsou kolumbijští raspachinas¹⁷ stále více nahrazováni Venezuelci, protože jsou ochotni pracovat za méně peněz. V kolumbijském městě Cúcuta, které se

¹⁷ Lidé, kteří se živí sběrem listů koky (InSight Crime, 2019)

nachází na severu země kousek od hranice s Venezuelou a slouží jako jedna z hlavních migračních bran se v roce 2019 nacházelo více než 2 000 prostitutek venezuelského původu, kterým byly ceny za své služby sníženy až na 10 000 kolumbijských pesos, přibližně tedy na 3,50 USD. InSight Crime uvedl, že právě v této oblasti dochází k nejčastějšímu verbování mladých žen a dívek ve věku 11 a 12 let do sítě prostituce, která je poté přepraví do sektorů v různých částí Kolumbie ale také přes hranice státu. Problematiku této situace ztěžuje fakt, že prostituce je v Kolumbii legální a často se hranice mezi dobrovolnou prostitucí a nucenou sexuální prací stírá (InSight Crime, 2019).

Podle venezuelské studie vzrostl počet obchodovaných žen z přibližně 60 000 v roce 2016 na téměř 200 000 v roce 2018. Tito obchodníci se většinou zaměřují hlavně na chudší oblasti Venezuely, ve kterých lidé snadno podlehnou nabídkám dobře placené práce. Týká se to také domorodých žen, které jsou od útlého věku nuceny k vykonávání těžké práce a později nuceny k obchodu se sexem. Velká část těchto žen a dívek končí kromě Kolumbie také v Mexiku, Kostarice, nebo Panamě (Tognini, 2018).

V Kolumbii, kde se nachází největší množství Venezuelanů je organizovaný zločin spojený s venezuelskými migranty a uprchlíky nejrozšířenější. Kromě již zmíněného obchodu se sexem se organizovaný zločin týká také zločineckých skupin a organizovaných gangů, které humanitární krize využívají. Příklady takových organizací je například Revoluční ozbrojená fronta Kolumbie (FARC), nebo Národní osvobozené armáda (ELN), v obou případech se jedná o početné, levicově orientované, guerillové organizace, které kontrolují značnou část Kolumbie a specializují se na únosy, vykořisťování, obchod s drogami a dětskou prací. Nevládní organizace Fundación Redes uvedla, že přibližně 60 procent těchto skupin je tvořeno Venezuelci. Koordinátorka organizace Save the Children v Kolumbii, Jenny Gallego zmínila, že venezuelské děti, které vstupují do Kolumbie bez doprovodu rodičů nebo jiných opatrovníků jsou velmi zranitelné právě z důvodu verbování těmito organizacemi, které posilují své řady právě o dětské vojáky (Save the Children, 2018).

Na výrazný nárůst obětí organizovaného zločinu zareagovala UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) založením tříletého (2019-2022) projektu TRACK4TIP, který od roku 2019 působí v osmi státech Jižní Ameriky a Karibiku,

kterými jsou Ekvádor, Peru, Brazílie, Kolumbie, Trinidad a Tobago, Curaçao, Aruba a Dominikánská republika. Hlavním cílem této iniciativy je posílení trestního řízení a výkonu spravedlnosti v případech obchodování s venezuelskými migranty a uprchlíky (UNODC, 2020).

Závěr

Bakalářská práce se zabývá tématem ekonomické a humanitární krize ve Venezuele, která následně vyústila v krizi migrační. Konkrétně se snaží odpovědět na otázky, jak politika Huga Cháveze a Nicoláse Madura přispěla k úpadku země, jaký měla ekonomická a humanitární krize vliv na zdravotnictví, život místních obyvatel, a do jakých států Venezuelané nejčastěji odcházeli a proč.

Abych se v práci mohla věnovat samotné migraci, bylo potřeba se v úvodních kapitolách zabývat informacemi, které celou situaci ve Venezuele dávají do kontextu dění. Práce je v první kapitole uvedena definicí migrace a stručně nastíněnými migračními teoriemi spojenými s chudobou. Mezi zmíněné teorie patří teorie push a pull faktorů, neoklasická ekonomie migrace a nová ekonomie migrace.

Druhá kapitola se zabývá již konkrétnějším tématem, který přímo souvisí s cílem práce. V první části této kapitoly je nastíněna politická situace ve Venezuele od nástupu Huga Cháveze k moci, přes vládu Nicolase Madura, až po současnou situaci. Cílem této kapitoly bylo především nastínit změny, které se ve Venezuele odehrály od roku 1998, kdy byl Hugo Chávez poprvé zvolen prezidentem republiky až po současnou politické dění. Stejně tak zmínit kroky obou prezidentů, které přispěly k současné krizi a představit náladu a loajalitu venezuelských občanů napříč volebními obdobími obou hlav státu (Němec et al., 2010).

Druhá část kapitoly již reaguje na politiku Cháveze a Madura a zabývá se tématem inflace, která je pro Venezuelu klíčová. Krize se hluboce podepsala na zdravotnictví země a na výrazném rozšíření chudoby mezi Venezuelany. Jak již bylo zmíněno, krize v oblasti zdravotnictví především představovala nedostatek léků, chirurgických nástrojů a hygienických pomůcek jako jsou například jednorázové rukavice. Venezuelané se tak v zoufalství často uchýlovali ke koupi léků a ostatních potřeb na černém trhu. Potraviny byly většinou těžko k sehnání, a když byly přístupné, mohla si je dovolit pouze hrstka lidí. Znehodnocené peníze měly za následek, že lidé strádali jak na jídle, tak na zdravotnické péči. Tato celková situace ve Venezuele brzy vyústila v masivní migraci venezuelských občanů, která je tématem třetí kapitoly a hlavním tématem celé práce. Ačkoli venezuelská migrace sahá do téměř všech zemí Latinské Ameriky a Karibiku, pro tuto práci byly vybrány pouze čtyři oblasti, které byly podrobněji popsány. Při výběru těchto států bylo přihlíženo k odlišným

podmínkám a scénářům, které s těmito regiony souvisely. Mezi tyto oblasti tedy patří Kolumbie, Peru, Brazílie a státy Střední Ameriky a Karibiku.

Nejdelší hranici má Venezuela s Kolumbií, která také v současné době hostí největší množství venezuelských migrantů. Proč Venezuelané odcházejí především do Kolumbie je logické. Kromě faktu, že se jedná o sousední zemi s nejdelší hranicí, kterou je možné přejít bez většího omezení, poskytuje Kolumbie také bezplatný přístup k lékařské péči, možnost očkování, a od roku 2021 je Venezuelanům na území Kolumbie také udělován desetiletý status dočasné ochrany (UNHRC, 2021).

Druhou nejvíce postiženou zemí hned po Kolumbii je Peru. Ačkoliv také Peru prosazovalo politiku otevřených hranic pro příchozí Venezuelany, tento postoj skončil v roce 2019, kdy došlo k výraznému zpřísnění podmínek pro vstup do země. Společně s omezením hranic bylo ukončeno také vydávání povolení k trvalému pobytu, které migrantům umožňovalo pracovat a využívat peruánského zdravotnictví a školství (Dupraz-Dobias, 2019).

Navzdory jazykové bariéře a špatným podmínkám na severu země, do kterých Venezuelané přicházejí, i do Brazílie migruje stále více osob. Vzhledem k faktu, že jednou z věcí, které Venezuelané vyhledávají nejčastěji je lékařská pomoc se Brazílie rozhodla zavést opatření, která by v tomto ohledu venezuelským migrantům pomohla. S tím souvisí tzv. Uvítací operace, v rámci které bylo do hraniční oblasti vysláno několik zdravotníků a lékárníků. V roce 2018 byla zahájena třídní očkovací akce proti spalničkám. Oproti například Kolumbii poskytuje Brazílie také bezplatnou ARV léčbu pro osoby trpící AIDS, a mimo jiné věnuje Brazílie velkou pozornost také přicházejícímu domorodému obyvatelstvu. Co se týče oblasti Střední Ameriky, Kostarika poskytuje bezplatný přístup ke vzdělání, lékařské péči pro těhotné ženy a univerzální ARV terapii. V Mexiku poté, co je migrantovi uznán status uprchlíka dostane dotyčný průkaz trvalého pobytu, číslo sociálního pojištění a číslo obyvatele, které mu zajišťuje přístup k veřejným službám. Poslední kapitola se věnuje důsledkům venezuelské migrace. Konkrétně se jedná o její dopad na zdraví osob a zatížení zdravotnických zařízení v tranzitních i cílových státech a problematiku organizovaného zločinu, který s venezuelskou migrací úzce souvisí.

Seznam zdrojů

ACAPS. 2019. *Refugees and Migrants from Venezuela Response Plan 2020*. Dostupné zde: <https://www.acaps.org/country/colombia/crisis/venezuelan-refugees->

ACAPS. 2020. *Brazil: Venezuelan Refugees*. Dostupné zde: <https://www.acaps.org/country/brazil/crisis/venezuelan-refugees>

ALBA INFO (Bolivarian Alliance for the Peoples of Our America (ALBA)). 2018. *ALBA INFO: Information on the Bolivarian Alliance*. Dostupné zde: <https://albainfo.org/what-is-the-alba/>

Baršová, A., Barša, P. 2005. Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav

BBC (British Broadcasting Corporation). 2014. Venezuela leader Nicolas Maduro slams US sanction threat. *BBC*, 10th December. Dostupné zde: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-30416429>

BBC (British Broadcasting Corporation). 2020. Venezuela crisis: How the political situation escalated. *BBC*, 3rd December. Dostupné zde: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-36319877>

Boadle, A. 2020. U.S. backs program to settle Venezuelan migrants in Brazil. *Reuters*, 28th January. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-brazil-usa-idUSKBN1ZR2I8>

Britannica. 2019. *Curaçao*. Dostupné zde: <https://www.britannica.com/place/Curacao>

Bulmer-Thomas, V. 2013. Analysis: How Hugo Chávez changed Venezuela? *BBC*, 6th February. Dostupné zde: <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-15240081>

Buxton, J. 2016. Venezuela After Hugo Chávez. *New Left Review*, May/June. Dostupné zde: <https://newleftreview.org/issues/ii99/articles/julia-buxton-venezuela-after-chavez>

Camino, P., Lopez, U., M. 2020 Asylum under pressure in Peru: The Impact of Venezuelan Crisis and COVID-19. *Forced Migration Review*, November. Dostupné zde: <https://www.fmreview.org/recognising-refugees/camino-lopez>

Central Intelligence Agency (CIA). The World Factbook. *Venezuela*. údaje z roku 2017. Dostupné zde: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/static/e4ac1d7f27fc360694b441dd87a788dd/VE-summary.pdf>

Cone, D., Teff, M. 2019. Searching for Safety: Confronting Sexual Exploitation and Trafficking of Venezuelan Women and Girls. *Refugees International*, 5th August. Dostupné zde: <https://www.refugeesinternational.org/reports/2019/8/2/searching-for-safety-venezuela-trafficking>

Costa, E. 2020. ‚They wanted a better life‘: the young Venezuelans escaping into Brazil alone. *The Guardian*, 24th February. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/global-development/2020/feb/24/venezuela-children-minors-brazil-migration>

Doocy, S., Page, K., R., Hoz, F. Spiegel, P., Beyrer, Ch. 2019. Venezuelan Migration and the Border Health Crisis in Colombia and Brazil. (*Journal on Migration and Human Security* 7(3), 79-91) Dostupné zde: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2331502419860138>

Doocy, S., Ververs, M., Spiegel, P., Beyrer, Ch. 2019. The food security and nutrition crisis in Venezuela. (*Social Science and Medicine* 226, 63-68). Dostupné zde: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0277953619300668?token=E56A91C873B1A48CF25EF614ABF3A837FE997D43CE3A75A6911220427C87820933B9E8A97DD3893B64C24124727409B3>

Drbohlav, D., Uherek, Z. 2007. *Reflexe migračních teorií*. Praha: Univerzita Karlova. Dostupné zde: <https://web.natur.cuni.cz/~ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

Dupraz-Dobias, P. 2019. In Peru, tougher ruler set to push Venezuelan migration underground. *The New Humanitarian*, 9th July. Dostupné zde: <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2019/07/09/peru-tougher-rules-venezuelan-migration>

Dušková, L., Harmáček, J., Krylová, P., Opršal, Z., Syrovátka, M., Šafaříková, S. a kolektiv. 2011. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého

ENCOVI (Encuesta Nacional de Condiciones de Vida). 2017. *ENCOVI*. Dostupné zde: <https://www.ucab.edu.ve/wp-content/uploads/sites/2/2018/02/ENCOVI-Alimentaci%C3%B3n-2017.pdf>

European Parliament News. 2020. Exploring migration causes – why people migrate. *European Parliament News*, 1th July. Dostupné zde: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/world/20200624STO81906/exploring-migration-causes-why-people-migrate>

EU (European Union). 2020. EU Peru: Supporting Venezuelan migrants and refugees in times of coronavirus. *EU*, 11th August. Dostupné zde: https://ec.europa.eu/echo/field-blogs/photos/peru-supporting-venezuelan-migrants-and-refugees-times-coronavirus_en

FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). 2018. *FAO. Venezuela (Bolivarian Republic of)*. Dostupné zde: <http://www.fao.org/faostat/en/#country/236>

Fňukal, M. Rozvojová geografie Latinské Ameriky. 2015. Olomouc: Univerzita Palackého

Gardner, P., Scott, A., Rohan, M. S., Shackleton, A.. Encyklopedie-Zeměpis světa. 1994. Praha: Columbus

GISF (Global Interagency Security Forum). 2019. Venezuela: An Overview. *GISF*, 10th January. Dostupné zde: <https://gisf.ngo/blogs/venezuela-an-overview/>

Goldberg, M. 2011. PetroCaribe: Energy initiative. *Britannica*. Dostupné zde: <https://www.britannica.com/topic/PetroCaribe>

HRW (Human Rights Watch). 2019. Venezuela's Humanitarian Emergency: Large-Scale UN Response Needed to Address Health and Food Crises. *HRW*, 4th April. Dostupné zde: https://www.hrw.org/report/2019/04/04/venezuelas-humanitarian-emergency/large-scale-un-response-needed-address-health#_ftn13

Cheatham, A., Labrador, C., R. 2021. Venezuela: The Rise and Fall of a Petrostate. *Council on Foreign Relations*, 22nd January. Dostupné zde: <https://www.cfr.org/backgrounder/venezuela-crisis>

IMF (International Monetary Fund). 2020 *IMF Inflation rate, average consumer prices*. Dostupné zde: https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIPCH@WEO/WEO_WORLD/VEN/COL

IMF (International Monetary Fund). 2020. *IMF República Bolivariana de Venezuela*. Dostupné zde: <https://www.imf.org/en/Countries/VEN>

InSight Crime. 2019. GameChangers 2018: Venezuelan Migration a New Gold Mine for Organized Crime. *InSight Crime*, 8th January. Dostupné zde: <https://insightcrime.org/news/analysis/gamechangers-2018-venezuelan-migration-organized-crime/>

IOM (International Organization for Migration). 2019a. IOM Launches Report on Indigenous Migration from Venezuela to Brazil. *IOM*, 30th April. Dostupné zde: <https://www.iom.int/news/iom-launches-report-indigenous-migration-venezuela-brazil>

IOM (International Organization for Migration). 2019b. IOM Venezuelans' Vulnerability to Exploitation, Trafficking and Discrimination: Central America and the Caribbean. *IOM*, July. Dostupné zde: https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DMM/MAD/07092019_dtm_venezuelans_english_0.pdf

IOM (International Organization for Migration). 2020. IOM Venezuelan Refugee and Migrant Crisis. *IOM*, March. Dostupné zde: <https://www.iom.int/venezuela-refugee-and-migrant-crisis>

IOM (International Organization for Migration). 2021. *IOM Key Migration Terms*. Dostupné zde: <https://www.iom.int/key-migration-terms#Migration>

Jafar, F. 2021 Opinion – Venezuela's Migrants and the Challenges of Trinidad a Tobago. *E-International Relations*, 31st January. Dostupné zde: <https://www.e-ir.info/2021/01/31/opinion-venezuelas-migrants-and-the-challenges-of-trinidad-and-tobago/>

King, R. 2007. *Atlas lidské migrace*. Praha. Mladá fronta a.s.

King, R., 2012. Theorie and Typologies of Migration: An Overview and A Primer. (*Willy Brandt Serie of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations* 12, 1-43). Malmö: Malmö University. Malmö Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM). Dostupné zde: https://www.researchgate.net/publication/260096281_Theories_and_Typologies_of_Migration_An_Overview_and_A_Primer

- Kinosian, S., Ramirez, M., Hutchinson-Jafar, L. 2020. Dozens of Venezuelan migrants arrive in Trinidad after hours at sea. *Reuters*, 24th December. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/venezuela-migrants-trinidadtobago-idUSKBN284346>
- Kohn, M. 2020. The Darién Gap: Between the Americas, A Heart of Darkness. *Discover Silversea*, 14th February. Dostupné zde: <https://discover.silversea.com/destinations/central-america/embera-culture-darién-gap/>
- Koschin, F. 2005. Demografie poprvé. Praha: Vysoká škola ekonomická, 89
- Lee, S, E. 1966. A Theory of Migration (*Demography* 3(1), 47-57).
- Martinez, M. 2018. Temporary residency permits a lifeline for Venezuelans in Peru. *UNHCR*, 12th October. Dostupné zde: <https://www.unhcr.org/news/latest/2018/10/5bc0e3af4/temporary-residency-permits-lifeline-venezuelans-peru.html>
- Massey, S., D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, A., Taylor, E., J. 1993. (*Theorie of International Migration: A Review and Appraisal* 19 (3), 431-466). New York: Population Council. Dostupné zde: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.667.4527&rep=rep1&type=pdf>
- Ministerio de Relaciones Exteriores. 2019. Boletín Anual de Estadísticas de Flujos Migratorios. Dostupné zde: <https://www.migracioncolombia.gov.co/planeacion/estadisticas/publicaciones>
- Moloney, A. 2017. Venezuela crisis force women to sell sex in Colombia, fuels slavery risk. *Reuters*, 5th June. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-colombia-trafficking/venezuela-crisis-forces-women-to-sell-sex-in-colombia-fuels-slavery-risk-idUSKBN18W1EX>
- Morales, F., Pierola, D., M. 2020. Venezuelan Migration in Peru: Short-term Adjustments in the Labor Market. *IDB (Inter-American Development Bank)*, August. Dostupné zde: <https://publications.iadb.org/publications/english/document/Venezuelan-Migration-in-Peru-Short-term-Adjustments-in-the-Labor-Market.pdf>

MSF (Medecins Sans Frontieres). 2019. The struggle of Venezuelan migrants and asylum seekers in northern Brazil. *MSF, 14th August*. Dostupné zde: <https://www.msf.org/struggle-venezuelan-migrants-and-asylum-seekers-northern-brazil>

MVČR. *Slovníček pojmů*. 2021. Dostupné zde: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Nelson, B., A. 2021 Hugo Chávez Prezident of Venezuela. *Britannica*. Dostupné zde: <https://www.britannica.com/biography/Hugo-Chavez>

Němec, J. a kolektiv. Komparace politických systémů: Politické systémy Latinské Ameriky. 2010. Praha: Vysoká škola ekonomická

OECD (The Observatory of Economic Complexity). 2019. Venezuela. Dostupné zde: <https://oec.world/en/profile/country/ven>

OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights). 2020. Press briefing notes on Venezuelans Trinidad and Tobago. *OHCHR, 15th December*. Dostupné zde: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26609&LangID=E>

OHCHR (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights). 2021. UN human rights expert urges to lift unilateral sanctions against Venezuela. *OHCHR, 12th February*. Dostupné zde: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26749&LangID=E>

Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC). 2021. Member Countries. Dostupné zde: https://www.opec.org/opec_web/en/about_us/25.htm

PAHO (Pan American Health Organization). 2018. Plan Maestro para el fortalecimiento de la respuesta al VIH, la tuberculosis y la malaria en la República Bolivariana de Venezuela desde una perspectiva de salud pública. *PAHO, Julio*. Dostupné zde: https://www.paho.org/disasters/index.php?option=com_docman&view=download&alias=2633-plan-maestro-para-el-fortalecimiento-de-la-respuesta-al-vih-la-

[tuberculosis-y-la-malaria-en-la-republica-bolivariana-de-venezuela-desde-una-perspectiva-de-salud-publica&category_slug=general-news&Itemid=1179&lang=es](https://www.respekt.cz/tydenik/2009/9/navzdy-hugo-chavez)

Pavelka, T. 2007. *Makroekonomie*. Praha: Vysoká škola ekonomická

Pilátová, M. 2009. Navždy Hugo Chávez. *RESPEKT*, 20. února. Dostupné zde: <https://www.respekt.cz/tydenik/2009/9/navzdy-hugo-chavez>

Procházka, M. 2010. Autoritativní režimy v Latinské Americe na příkladu Huga Cháveze. *www.valka.cz*. Dostupné zde: https://www.valka.cz/13623-Autoritativni-rezimy-v-Latinske-Americe-na-prikladu-Huga-Chaveze-4-Venezuela-a-Hugo-Chavez#p13623_1

R4V (Response For Venezuelans). 2020. Venezuelan Refugees and Migrants in the Region. *R4V*, 5th April. Dostupné zde: <https://www.cfr.org/blog/venezuelan-remittances-dont-just-save-lives>

Ragozzino, M., Broner, T. 2021. The Deportation of Venezuelan Kids Should Stop. *Human Rights Watch*, 18th December. Dostupné zde: <https://www.hrw.org/news/2021/02/03/deportation-venezuelan-kids-should-stop>

Ramírez, E., G. 2020. Controversial legislative elections in Venezuela. *European Parliament*, December. Dostupné zde: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/659427/EPRS_BRI\(2020\)659427_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/659427/EPRS_BRI(2020)659427_EN.pdf)

Ramón, P. 2018. For Many Fleeing Venezuela's Chaos, New Trouble in Brazil. *National Geographic*, November. Dostupné zde: <https://www.nationalgeographic.com/magazine/article/dispatches-venezuela-migrants-brazil-warao-pacaraima>

Ramsey, G. 2017. Countries Meet in Lima, Twelve Reject Venezuela's Constituent Assembly. *Venezuelan Politics and Human Rights*, 9th August. Dostupné zde: <https://www.venezuelablog.org/countries-meet-lima-twelve-reject-venezuelas-constituent-assembly/>

Rawlins, C., G. 2017. Venezuela: Events of 2017. *Human Rights Watch*, 10th July. Dostupné zde: <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/venezuela#>

Rendon, M., Fernandez, C. 2020. The International Response to Venezuela's Rigged Parliamentary Elections. *CSIS (Center for Strategic and International Studies, 10th December*. Dostupné zde: <https://www.csis.org/analysis/international-response-venezuelas-rigged-parliamentary-elections>

Reuters. 2019. Guaido vs Maduro: Who is backing whom in Venezuela? *Reuters, 30th April*. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-support-factbox-idUSKCN1S62DY>

Reuters. 2019. The Hungry Generation: Malnutrition curses the children of Venezuela. *Reuters, 18th December*. Dostupné zde: <https://www.reuters.com/investigates/special-report/venezuela-malnutrition/>

RMRP 2020. 2019. Regional Refugee and Migrant Response Plan for Refugees and Migrants from Venezuela. *RMRP 2020, 13th November*. Dostupné zde: <https://r4v.info/en/documents/details/72254>

Rodríguez-Morales, A., J., Bonilla-Aldana, D., K., Morales, M., Suárez, J., A., Martínez-Buitrago, E. 2019. (*Migration crisis in Venezuela and its impact on HIV in other countries: the case of Colombia* 18 (9). *Ann Clin Microbiol Antimicrob*. Dostupné zde: <https://ann-clinmicrob.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12941-019-0310-4#citeas>

Save the Children. 2018. Children Fleeing Venezuela Facing Risks in Colombia. *Save the Children, 27th March*. Dostupné zde: <https://www.savethechildren.org.uk/news/media-centre/press-releases/children-fleeing-unrest-and-hunger-in-venezuela-facing-protectio>

Selee, A., Bolter, J. 2020. An Uneven Welcome: Latin American and Caribbean Responses to Venezuelan and Nicaraguan Migration. *Migration Policy Institute (MPI), February*. Dostupné zde: <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Venezuela-Nicaragua-Migration2020-EN-Final.pdf>

Stark, O., Bloom, D. 1985. The New Economics of Labor Migration. *The American Economic Review*. 75(2), 173-178. Dostupné zde: <https://www.jstor.org/stable/1805591?seq=1>

Statista. 2021. *Number of migrants from Venezuela residing in Colombia in 2019, by department*. Dostupné zde: <https://www.statista.com/statistics/819401/entry-points-migration-flow-venezuela-colombia/>

Statista. 2021. *Venezuela: Total population from 2012 to 2022*. Dostupné zde: <https://www.statista.com/statistics/370820/total-population-of-venezuela/>

Teff, M. 2019. Forced into Illegality: Venezuelan Refugees and Migrants in Trinidad and Tobago. *Refugees International*, 27th January. Dostupné zde: <https://www.refugeesinternational.org/reports/2019/1/27/forced-into-illegality-venezuelan-refugees-and-migrants-in-trinidad-and-tobago>

Tillotson, L. 2020. Trinidad and Tobago and Venezuela: Policies from both governments put lives at risk. *Amnesty International*, 16th December. Dostupné zde: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/12/trinidad-tobago-venezuela-governments-put-lives-at-risk/>

Tognini, G. 2018. Another Consequence Of Venezuela Crisis: A Sex Trafficking Boom. *World Crunch*, 11th June. Dostupné zde: <https://worldcrunch.com/world-affairs/another-consequence-of-venezuela-crisis-a-sex-trafficking-boom>

Torres, J., R., Castro, J., S. 2018. Venezuela's migration crisis: a growing health threat to the region requiring immediate attention. *Journal of Travel Medicine*, 24th January. 26(2), 141. Dostupné zde: <https://academic.oup.com/jtm/article-abstract/26/2/tay141/5231980?redirectedFrom=fulltext>

Uherek, Z., Honusková, V., Ošťádalová Š., Günter, V. 2015. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 33

UNHCR (The United Nations Refugee Agency). 2018. *Venezuela Situation: Responding to the needs of people displaced from Venezuela*. UNHCR, March. Dostupné zde: <https://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Venezuela%20Situation%202018%20Supplementary%20Appeal.pdf>

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). 2019. *Peru*. UNHCR, June. Dostupné zde: <https://www.acnur.org/5d046a174.pdf>

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). 2020. Refugee Data Finder. *UNHCR*, 8th December. Dostupné zde: <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/>

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). 2021. UNHCR and IOM welcome Colombia's decision to regularize Venezuelan refugees and migrants. *UNHCR*, 8th February. Dostupné zde: <https://www.unhcr.org/news/press/2021/2/60214cf74/unhcr-iom-welcome-colombias-decision-regularize-venezuelan-refugees-migrants.html>

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund). 2019. Embassy of Canada, Peru's Migration Office and UNICEF launch #WelcomeThemWithLOve. *UNICEF*, 1st May. Dostupné zde: <https://www.unicef.org/lac/en/press-releases/embassy-canada-peru-migration-office-and-unicef-launch-welcomethemwithlove>

UNICEF (United Nations Children's Fund). 2019. Increased migration flows in Panama. *UNICEF*, 12th July. Dostupné zde: <https://reliefweb.int/report/panama/increased-migration-flows-panama-flash-update-12-july-2019>

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime). 2020. UNODC strengthens response to trafficking of Venezuelan migrants. *UNODC*, 10th July. Dostupné zde: <https://www.unodc.org/unodc/frontpage/2020/June/unodc-strengthens-response-to-trafficking-of-venezuelan-migrants.html>

USAID (U.S. Agency for International Development). 2020. Venezuela Regional Crisis – Complex Emergency. *USAID*, 16th December. Dostupné zde: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/2020_12_16%20USG%20Venezuela%20Regional%20Crisis%20Response%20Fact%20Sheet%20%231.pdf

USUN Rome Mission. 2020. Under Maduro, nearly all Venezuelans live in poverty. *USUN Rome Mission*, 3rd August. Dostupné zde: <https://usunrome.usmission.gov/under-maduro-nearly-all-venezuelans-live-in-poverty/>

Watts, J. 2013. Nicolás Maduro narrowly wins Venezuelan presidential election. *The Guardian*, 15th April. Dostupné zde: <https://www.theguardian.com/world/2013/apr/15/nicolas-maduro-wins-venezuelan-election>

WB (World Bank). 2015. Seguro Popular: Health Coverage For All in Mexico. *WB*, 26th February. Dostupné zde: <https://www.worldbank.org/en/results/2015/02/26/health-coverage-for-all-in-mexico>

WB (World Bank). 2016. *WB Literacy rate, adult total (% of people ages 15 and above) – Venezuela, RB*. Dostupné zde: <https://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.ZS?locations=VE>

WB (World Bank). 2019. Venezuelan Migration Can Promote Peru's Productivity and Economic Growth. *WB*, 26th November. Dostupné zde: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2019/11/26/migracion-venezolana-peru>

WB (World Bank). 2019. Venezuela situation. *WB*, 26th November. Dostupné zde: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2019/11/26/migracion-venezolana-4500-kilometros-entre-el-abandono-y-la-oportunidad>

WB (World Bank). 2021. DataBank. *WB World Development Indicators*. Dostupné zde: <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=2&series=SM.POP.REFG.OR&country=VEN>

WFP (World Food Programme). 2018. Nicaragua. *WFP*, April. Dostupné zde: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/nic_apr18.pdf

Wildman, R. 2019. Protein requirements: Where are we now and where do we go from here?. *The Whey&Protein Blog*, 13th June. Dostupné zde: <https://www.arlafoodsingredients.com/the-whey-and-protein-blog/research/protein-requirements-where-are-we-now-and-where-do-we-go-from-here/>

Worldometers. Naposledy aktualizováno v roce 2020. *Worldometers Infant Mortality Rate and Deaths of Children under 5 Years Old in Venezuela*. Dostupné zde: <https://www.worldometers.info/demographics/venezuela-demographics/>